

## บทที่ 4

### ผลการวิจัยและอภิปรายผล

บทนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ปัจจัยหรือลักษณะด้านสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร จิตวิทยา และการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ
2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร จิตวิทยากับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ
3. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการเลี้ยงโคเนื้อ

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร จิตวิทยา การเลี้ยงโคเนื้อ และการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรรายจนในจังหวัดปัตตานี มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร ดังแสดงในตาราง 2

อายุ : พบว่า เกษตรกรร้อยละ 30.6 มีอายุในช่วง 51-60 ปี รองลงมาร้อยละ 28.0 มีอายุในช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 27.0 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และร้อยละ 14.4 มีอายุน้อยกว่า 40 ปี จะเห็นได้ว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้ออยู่ในวัยสูงอายุที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยมีอายุเฉลี่ย 53.1 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องจากสภาพปัจจุบันหนุ่มสาวในวัยทำงานได้ออกไปทำงานนอกภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เช่นทำงานในโรงงาน รับจ้างทั่วไป ซึ่งมีรายได้ดีกว่าในภาคการเกษตร จึงทำให้เกษตรกรที่ทำการเกษตรจริงมีแต่เกษตรกรที่อยู่ในวัยสูงอายุเป็นส่วนใหญ่

ระดับการศึกษา : พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีการศึกษาน้อยกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มากถึงร้อยละ 41.5 แต่สามารถอ่านออกเขียนได้เป็นบางส่วนเพราะสมัยก่อนได้อาศัยวัดและสุเหร่าในชุมชนเป็นสถานที่ศึกษา รองลงมาร้อยละ 30.6 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นการศึกษากาตบังคับ และมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ และเกษตรกรร้อยละ 15.3 มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยหรือร้อยละ 12.6 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และสูงกว่าในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ซึ่งเกษตรกรกลุ่มนี้มีอายุอยู่ในช่วง

30-40 ปี และมีการศึกษาในด้านเกษตรกรรม ซึ่งมีความสนใจในการเลี้ยงโคนมนี้มากกว่าเกษตรกรที่จบในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือต่ำกว่า

สมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด : พบว่า สมาชิกในครัวเรือนร้อยละ 54.0 มีจำนวนสมาชิก 4-5 คน รองลงมาร้อยละ 34.2 มีจำนวนสมาชิก 2-3 คน และจำนวนสมาชิก 6-8 คน ร้อยละ 11.8 จะเห็นได้ว่าขนาดของครัวเรือนของเกษตรกรเป็นครอบครัวขนาดกลาง อาจเนื่องมาจากสภาพปัจจุบันสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนมากขึ้น ทำให้ต้องออกไปหางานทำนอกภาคการเกษตร เช่น รับจ้างทำงานในโรงงาน อีกส่วนหนึ่งไปมีครอบครัวใหม่ ทำให้ขนาดของครัวเรือนเล็กลง แรงงานในภาคการเกษตรจึงลดลงตามไปด้วย

การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร : ในการเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรของเกษตรกรกลุ่มนี้เกษตรกรบางรายเป็นสมาชิกมากกว่า 1 สถาบัน และบางรายไม่ได้เป็นสมาชิกสถาบันใดเลย ซึ่งพบว่า เกษตรกรร้อยละ 18.0 และ 13.5 เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และกลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ มีเพียงร้อยละ 7.2 และ 4.5 ที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมนี้เลือกเป็นสมาชิกเฉพาะสถาบันใดสถาบันหนึ่ง โดยจะเลือกเป็นสมาชิกเฉพาะสถาบันที่ตนเองได้รับผลประโยชน์ และมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในสถาบันเกษตรนั้นๆ เช่น ในการกู้ยืม การอบรมทางการเกษตร และการจัดรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรเพื่อจำหน่ายเป็นต้น ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

ข้อมูลทั่วไป	ร้อยละ (n=111)
<b>อายุ (ปี)</b>	
ไม่เกิน 40	14.4
41-50	28.0
51-60	30.6
มากกว่า 60	27.0
ค่าเฉลี่ย	53.1
ค่าพิสัย	30-72
<b>ระดับการศึกษา</b>	
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4	41.5
ประถมศึกษาปีที่ 4	30.6
ประถมศึกษาปีที่ 6	2.7
มัธยมศึกษาปีที่ 3	12.6
มัธยมศึกษาปีที่ 6 และสูงกว่า (อนุปริญญาหรือเทียบเท่า)	12.6
<b>สมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด (คน)</b>	
2-3	34.2
4-5	54.0
6-8	11.8
ค่าเฉลี่ย	4.1
พิสัย	2-8
<b>การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร</b>	
<b>กลุ่มสมาชิกเกษตรกร</b>	
เป็น	13.5
ไม่เป็น	86.5
<b>กลุ่มสมาชิก อ.ก.ศ.</b>	
เป็น	18.0
ไม่เป็น	82.0
<b>กลุ่มสมาชิกแม่บ้าน</b>	
เป็น	7.2
ไม่เป็น	92.8
<b>กลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตร</b>	
เป็น	4.5
ไม่เป็น	95.5

สรุป ลักษณะทั่วไปของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 53.1 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 4 คน และส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมากกว่าสถาบันอื่น โดยเลือกจะเป็นสมาชิกเฉพาะสถาบันที่เกษตรกรมีส่วนร่วมและมีผลประโยชน์ เช่น การกู้ยืมเพื่อมาลงทุนในการเกษตร และมีการจัดรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรเพื่อจำหน่ายต่อไป

## 1.2 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ

ลักษณะหรือปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อการยอมรับวิทยาการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งประกอบด้วย รายได้ของครัวเรือน แรงงานในครัวเรือนที่ทำการเกษตร การใช้สินเชื่อ ขนาดพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ขนาดพื้นที่ถ่อครอง มีรายละเอียดดังนี้

รายได้ของครัวเรือน : พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 40,615.3 บาท ต่อปี เป็นรายได้รวมจากภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร รายได้เฉลี่ยจากภาคการเกษตร 29,595.4 บาทต่อปี จากการขายยางพารา พืชผัก ผลไม้ เป็ดไก่ และโค รายได้เฉลี่ยนอกภาคเกษตร 27,020.8 บาทต่อปี จากการขายของชำ ทำประมงพื้นบ้าน และรับจ้างทั่วไป ซึ่งเกษตรกรจำนวน 63 ราย ไม่มีรายได้นอกภาคเกษตรส่งผลให้รายได้เฉลี่ยจากภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรรวมกันไม่เท่ากับรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ของครัวเรือนในช่วง 20,001-40,000 บาทต่อปีเท่านั้น และเป็นที่น่าสังเกตว่าอัตราส่วนของเกษตรกรที่มีรายได้ช่วงต่ำสุดคือ 8,400-20,000 บาทต่อปี มีอัตราส่วนพอๆ กับ อัตราส่วนของเกษตรกรที่มีรายได้ช่วงสูงสุดคือ 60,001-80,000 บาทต่อปี นอกจากนี้ รายได้ครัวเรือนเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ (ดูรายละเอียดข้อ 2.1.2)

แรงงานในครัวเรือนที่ทำการเกษตร : พบว่า เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.4 คน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 56.8 มีแรงงาน 1-2 คน รองลงมาร้อยละ 42.3 มีแรงงาน 3-4 คน จะเห็นว่าแรงงานครัวเรือนของเกษตรกรมีขนาดเล็ก แรงงานส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นพ่อแม่ที่อยู่ประจำบ้าน ถูกหลานส่วนใหญ่อยู่ในวัยเรียนหรือไม่ก็ออกไปทำงานนอกพื้นที่ ซึ่งเป็นงานนอกภาคเกษตร เช่น พนักงานในโรงงาน และรับจ้างทั่วไป ส่งผลให้ในพื้นที่เป็นแรงงานจากผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีประมาณครัวเรือนละ 1-2 คน

การใช้สินเชื่อ : พบว่า เป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่ง แม้ว่าเกษตรกรยากจน แต่มีจำนวนมากกว่าครึ่งหรือร้อยละ 62.2 ไม่มีการกู้ยืม เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสถาบันการเงินทางการเกษตรน้อยราย และเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่อายุมาก จึงไม่คุ้นเคยกับการกู้ยืม ที่เหลือเพียงร้อยละ 38.8 มีการกู้ยืมโดยเฉลี่ย 28,595.2 บาทต่อครัวเรือน และเป็นกลุ่มที่มีที่ดินเป็นของตนเอง สามารถใช้ค้ำประกันเงินกู้ได้ โดยมีการกู้ยืมจากรธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตร และญาติพี่น้อง ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์การกู้ยืมเพื่อนำไปลงทุนในการทำการเกษตร รองลงมาเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน ซื้อที่ดินและการศึกษาบุตรตามลำดับ

**พื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ :** พบว่า สามในสี่หรือร้อยละ 73.9 ของเกษตรกรไม่มีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์มีเพียงส่วนน้อยที่เหลือจะมีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ โดยเฉลี่ยมี 3.3 ไร่ ต่อรายเกษตรกรส่วนใหญ่ ซึ่งไม่มีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ จะเป็นเกษตรกรที่มีการศึกษาค่ำหรือไม่ได้รับศึกษาและมีฐานะยากจนมีอาชีพรับจ้าง เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินถือครองเป็นของตนเองขนาดเล็ก ใช้เพื่อเพราะปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ยางพารา ไม้ผล และข้าว

**พื้นที่ถือครอง :** พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ย 9.9 ไร่ ต่อครัวเรือน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 70.3 มีพื้นที่ถือครอง 1-10 ไร่ เท่านั้น และมักเป็นเกษตรกรที่มีจำนวนลูกมาก จำเป็นต้องแบ่งปันที่ทำกินให้กับลูกที่แยกออกไปมีครอบครัวใหม่ ส่งผลให้มีพื้นที่ถือครองเหลือน้อย ส่วนพวกที่มีพื้นที่ถือครองขนาดใหญ่ประมาณ 21-30 ไร่ มักเป็นเกษตรกรที่มีลูกน้อยและยังอาศัยอยู่ด้วยกัน กล่าวได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองขนาดเล็ก เนื่องจากทางทิศตะวันออกของจังหวัดปัตตานีติดกับทะเลและทางทิศตะวันตกเป็นที่ราบสูงซึ่งเป็นพื้นที่ป่าเขา มีพื้นที่เหมาะสมกับการเกษตรน้อย ส่งผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรขนาดเล็ก รวมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรเองไม่เอื้ออำนวยกับการจัดหาพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่ม และมีการแบ่งปันที่ดินบางส่วนให้กับลูกหลานที่มีครอบครัวและแยกตัวออกไปทำกิน ทำให้ปัจจุบันเกษตรกรมีพื้นที่ทำกินขนาดเล็กถึง แต่เป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่งว่าขนาดพื้นที่ถือครองเป็นปัจจัยที่สำคัญเช่นเดียวกับรายได้ของครัวเรือนต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ ดังแสดงในตาราง 3 (รายละเอียดในข้อ 2.1.2)

ตาราง 3 ลักษณะทั่วไปของปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	ร้อยละ (n=111)
<b>รายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)</b>	
8,400-20,000	10.8
20,001-40,000	46.0
40,001-60,000	31.5
60,001-80,000	11.7
เฉลี่ย	40,615.3
พิสัย	8,400-80,000
<b>รายได้จากภาคการเกษตร (บาท/ปี)</b>	
2,500-20,000	32.4
20,001-40,000	43.5
40,001-60,000	21.3
60,001-80,000	2.8
เฉลี่ย	29,595.4
พิสัย	2,500-80,000
<b>รายได้นอกภาคเกษตร (บาท/ปี)</b>	
ไม่มี	56.8
3,000-10,000	9.9
10,001-20,000	13.5
20,001-50,000	11.7
50,001-78,000	8.1
เฉลี่ย	27,020.8
พิสัย	3,000-78,000
<b>แรงงานในครัวเรือนที่ทำการเกษตร</b>	
ไม่มีแรงงานในครัวเรือน (คน)	0.9
1-2	56.8
3-4	42.3
เฉลี่ย	2.4
พิสัย	1-4
<b>การใช้สินเชื่อ (บาท)</b>	
ไม่ใช้สินเชื่อ	62.2
2,000-10,000	1.8
10,001-30,000	31.5
30,001-50,000	1.8
50,001-150,000	2.7
เฉลี่ย	28,595.2
พิสัย	2,000-150,000
<b>พื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์</b>	
ไม่มีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ (ไร่)	73.9
1-2	9.9
3-4	7.2
5	9.0
เฉลี่ย	3.3
พิสัย	1-5
<b>พื้นที่ถือครอง (ไร่)</b>	
1-10	70.3
11-20	20.7
21-30	9.0
เฉลี่ย	9.9
พิสัย	1-30

### 1.3 ลักษณะทางด้านการติดต่อสื่อสาร

การติดต่อสื่อสารเป็นอีกลักษณะหรือปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการยอมรับนวัตกรรมแผนใหม่ เป็นการเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้เรียนรู้และพบเห็นสิ่งใหม่ๆ พบว่า เกษตรกรกลุ่มนี้ได้ออกเดินทางออกนอกพื้นที่ ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

#### 1.3.1 การเดินทางออกนอกถิ่นฐาน

การเดินทางออกนอกถิ่นฐานไปยังหมู่บ้าน หรือตำบลอื่นในอำเภอที่เกษตรกรอาศัยอยู่ : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 39.6 เกษตรกรมีการเดินทางออกนอกถิ่นฐานไปยังหมู่บ้านหรือตำบลอื่นๆ ค่อนข้างสม่ำเสมอคือ 4-5 ครั้งต่อสัปดาห์ เพื่อไปทำการเกษตรและกรีดยาง รองลงมา ร้อยละ 28.8 มีการเดินทางอย่างสม่ำเสมอคือ มากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์ ถือว่าเป็นกลุ่มที่เดินทางออกนอกพื้นที่บ่อยที่สุด ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรที่ต้องออกไปรับจ้างในหมู่บ้านอื่น หลังจากทำการกรีดยางเสร็จ เพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว เช่น รับจ้างเก็บมะพร้าวในหมู่บ้านใกล้เคียง ส่วนเกษตรกรที่ไม่ค่อยเดินทางออกนอกถิ่นฐานหรือนานๆ ครั้ง จะเป็นเกษตรกรที่มีอายุมากเดินทางไปไหนไม่สะดวก หากมีพื้นที่การเกษตรนอกหมู่บ้าน จะมีลูกหลานทำแทน กล่าวได้ว่าการเดินทางออกนอกถิ่นฐานของเกษตรกรกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการเกษตรในพื้นที่ถือครองที่อยู่ นอกถิ่นที่ตนอาศัยอยู่คือ เป็นพื้นที่ในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น การทำสวนยางพารา นาข้าว นอกเหนือจากการเดินทางที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการเกษตรแล้ว ยังมีการเดินทางออกนอกถิ่นฐานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่องานสังคม เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานศพ และงานอื่นๆ ที่หมู่บ้านหรือตำบลอื่นจัดขึ้น การที่เกษตรกรกลุ่มนี้มีการเดินทางไปมาสู่กันระหว่างตำบลและหมู่บ้านอื่นค่อนข้างสม่ำเสมอ เนื่องจากมีถนนหนทางและการคมนาคมที่สะดวก รวมถึงมียานพาหนะในการเดินทาง ทำให้เกษตรกรมีการเดินทางออกนอกถิ่นฐานมากขึ้น ส่งผลให้ตัวแปรนี้เป็นตัวแปรอีกตัวแปรหนึ่งที่มียุทธศาสตร์สำคัญต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร (รายละเอียดดูในข้อ 2.1.3)

การเดินทางออกนอกถิ่นฐานไปยังอำเภอหรือจังหวัดอื่น : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 39.6 มีการเดินทางไปต่างอำเภอ หรือจังหวัดอื่นนานๆ ครั้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อเยี่ยมญาติพี่น้องในจังหวัดใกล้เคียง แต่อย่างไรก็ตามมีเกษตรกรบางส่วนเดินทางไปต่างอำเภอ เพื่อจัดหาอุปกรณ์การเกษตร และของใช้ในครัวเรือน ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีการเดินทางไปต่างอำเภอและจังหวัดอื่นเลย เนื่องจากเป็นเกษตรกรที่มีอายุมาก มีแรงงานในครัวเรือนน้อย มีฐานะค่อนข้างยากจนดังแสดงในตาราง 4

พี่น้องในจังหวัดใกล้เคียง แต่อย่างไรก็ตามมีเกษตรกรบางส่วนเดินทางไปต่างอำเภอ เพื่อจัดหา อุปกรณ์การเกษตร และของใช้ในครัวเรือน ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีการเดินทางไปต่างอำเภอและจังหวัดอื่นเลย เนื่องจากเป็นเกษตรกรที่มีอายุมาก มีแรงงานในครัวเรือนน้อย มีฐานะค่อนข้างยากจนดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 การเดินทางออกนอกถิ่นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

ประเภทของสถานที่	ร้อยละ (n=111)
หมู่บ้านหรือตำบลอื่นในอำเภอเดียวกัน	
นานๆ ครั้ง (1 ครั้ง/สัปดาห์)	12.6
เป็นครั้งคราว (2 ครั้ง/สัปดาห์)	19.0
ค่อนข้างสม่ำเสมอ (4-5 ครั้ง/สัปดาห์)	39.6
สม่ำเสมอ (มากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์)	28.8
อำเภออื่นและต่างจังหวัด	
ไม่เคยออก	22.5
นานๆ ครั้ง (1 ครั้ง/เดือน)	39.6
เป็นครั้งคราว (2 ครั้ง/เดือน)	26.1
ค่อนข้างสม่ำเสมอ (4-5 ครั้ง/เดือน)	10.0
สม่ำเสมอ (มากกว่า 5 ครั้ง/เดือน)	1.8

สรุป กล่าวได้ว่าเกษตรกรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ ได้มีโอกาสพบเห็นนวัตกรรมใหม่ๆ และมีโอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นในกลุ่มผู้เลี้ยงโคด้วยกัน โดยเกษตรกรจะเดินทางออกนอกถิ่นฐานในลักษณะไปเยี่ยมชมเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง และไปทำการเกษตรในหมู่บ้านหรือตำบลใกล้เคียง และยิ่งกว่านั้นประมาณสามในสี่ของเกษตรกรกลุ่มนี้มีโอกาสเดินทางไปอำเภอและจังหวัดอื่นๆ อีกด้วย

### 1.3.2 การรับรู้ข่าวสาร

นอกเหนือจากการมีโอกาสเดินทางออกนอกถิ่นฐานที่อยู่อาศัยแล้ว การรับรู้ข่าวสารจากแหล่งที่เป็นบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และจากสื่อมวลชน เช่น สิ่งตีพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ก็เป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีต่อการยอมรับวิทยาการแพนใหม่ พฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกรกลุ่มนี้มีดังนี้

การพบปะเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ : เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เป็นบุคคลที่ให้คำแนะนำส่งเสริมกิจกรรมการเกษตรด้านปศุสัตว์ในแต่ละอำเภอที่ประจำอยู่ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.1 พบปะเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์นานๆ ครั้ง รองลงมาร้อยละ 22.5 พบปะเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เป็นครั้งคราว และเกษตรกรร้อยละ 5.4 มีการพบปะเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ค่อนข้างสม่ำเสมอ ซึ่งเกษตรกรกลุ่มนี้มีอายุอยู่ในช่วง 40-50 ปี มีลักษณะเป็นผู้นำครอบครัวที่มีความสนใจ



ในการเลี้ยงโคเนื้ออย่างจริงจัง เมื่อมีเวลาว่างจากการทำการเกษตรก็มักไปพบปะเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ อย่างไรก็ตาม มีเกษตรกรอีกร้อยละ 9.0 ที่ไม่เคยพบปะเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เลย เนื่องจากเป็น เกษตรกรที่มีอายุมากฟังและพูดภาษาไทยไม่ได้ เป็นเกษตรกรกลุ่มเดียวกับพวกที่ไม่มีการเดิน ทางออกนอกถิ่นฐาน ส่งผลให้ไม่มีโอกาสพบปะเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ทั้งนี้เพราะเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ในแต่ละอำเภอมีจำนวนน้อยเพียง 2-3 คน จึงทำให้เจ้าหน้าที่เข้าไปพบปะเกษตรกรและให้คำแนะนำ ไม่ทั่วถึง ดังนั้นการพบปะเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์กับเกษตรกรจึงมีน้อยตามไปด้วย

**การอบรมด้านการเลี้ยงโคเนื้อ :** ในการอบรมด้านการเลี้ยงโคเนื้อจะจัดอบรมโดย สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด โดยมีเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เป็นผู้ให้ความรู้แก่เกษตรกร ซึ่งในการอบรมจะ อบรมปีละ 2 ครั้ง หรือมากกว่าในช่วงที่มีวิทยาการใหม่ๆด้านการเลี้ยงโคเนื้อมาเผยแพร่แก่ เกษตรกร ซึ่งพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ผ่านการอบรมการเลี้ยงโคเนื้อ มีเพียงส่วนน้อยที่ไม่เคยรับ การฝึกอบรม สำหรับพวกที่เคยรับการฝึกอบรมบ่อยที่สุด คือ ประมาณ 3 เดือนต่อครั้ง เพียงร้อยละ 17.1 แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 42.3 จะได้รับการฝึกอบรมประมาณ 6 เดือนต่อครั้ง ในการฝึกอบรม เกษตรกรจะได้รับความรู้ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติในการเลี้ยงโคเนื้อในด้านวิธีการเลี้ยง การสุขภาพ และ การให้อาหารตามหลักวิชาการ ส่วนเกษตรกรที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมการเลี้ยงโคเนื้อ จะ เป็นกลุ่มเกษตรกรที่อายุมาก มีปัญหาด้านสุขภาพ จึงไม่สะดวกในการเดินทางไปรับการฝึกอบรม

**วารสารหรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ :** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.0 ไม่เคยใช้สื่อประเภท เอกสารหรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่ได้จากสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ และเอกสารทางวิชาการที่ กรมปศุสัตว์จัดทำขึ้น เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่เกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มนี้เป็นเกษตรกรที่ อายุมากมีการศึกษาค่ำ ทำให้อ่านหนังสือไม่ออก จึงไม่สนใจในการหาความรู้จากเอกสารหรือสื่อ สิ่งพิมพ์ต่างๆ มีเกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 45.0 มีการหาความรู้จากวารสาร เอกสาร หรือ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ทั่วไปและโคเนื้อ สำหรับพวกที่เคยหาความรู้จากวารสาร หรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ บ่อยที่สุด คือ ประมาณมากกว่า 5 วันต่อสัปดาห์มีเพียงร้อยละ 0.9 แต่ส่วน ใหญ่ร้อยละ 27.0 มีการหาความรู้จากวารสารหรือสื่อสิ่งพิมพ์ประมาณ 2-3 วันต่อสัปดาห์ ในการหา ความรู้เกษตรกรจะหาความรู้จากเอกสารการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป และการเลี้ยงโคเนื้อที่ทางเจ้าหน้าที่ปศุ สัตว์นำมาเผยแพร่และหนังสือพิมพ์ต่างๆ ซึ่งเกษตรกรกลุ่มนี้จะเป็นเกษตรกรที่มีการศึกษาสูงกว่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอ่านออกเขียนได้

**การรับฟังรายการวิทยุ :** พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการรับฟังรายการวิทยุ ซึ่ง เกษตรกรที่เคยรับฟังรายการวิทยุที่เกี่ยวกับการเกษตรบ่อยที่สุดคือ ประมาณ 4-5 วันต่อสัปดาห์ มี เพียงร้อยละ 4.5 แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 29.7 เคยรับฟังรายการวิทยุประมาณ 1 วันต่อสัปดาห์ รองลง มาร้อยละ 28.0 เคยรับฟังรายการวิทยุประมาณ 2-3 วันต่อสัปดาห์ มีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยหรือ

ร้อยละ 37.8 ที่ไม่เคยรับฟังรายการวิทยุที่เกี่ยวกับการเกษตร ซึ่งเป็นเกษตรกรที่อายุมาก ไม่ให้ความสนใจในการฟังรายการวิทยุ และอีกส่วนหนึ่งเป็นเกษตรกรที่ต้องออกไปทำงานแต่เช้าและกลับมาเย็น จึงไม่มีเวลาที่จะฟังรายการวิทยุที่เกี่ยวกับการเกษตรเลย

การชมรายการโทรทัศน์ : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการชมรายการโทรทัศน์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์และโคเนื้อ สำหรับเกษตรกรที่เคยชมรายการโทรทัศน์บ่อยที่สุดคือ ประมาณ 4-5 วันต่อสัปดาห์ มีเพียงร้อยละ 1.8 แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 42.3 มีการชมรายการโทรทัศน์ประมาณ 1 วัน ต่อ สัปดาห์ ในการได้ชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์นั้น เกษตรกรได้ชมจากทางสถานีช่อง 7 9 11 และไอทีวี โดยรายการที่ชมคือ รายการข่าวเกษตรกร ดินดำน้ำชุ่ม และเกษตรลูกทุ่ง ซึ่งเกษตรกรกลุ่มนี้จะมีเวลาว่างที่ตรงกับกรออกอากาศของสถานี มีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยหรือร้อยละ 22.6 ที่ไม่เคยชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์และโคเนื้อ ซึ่งเป็นเกษตรกรที่มีเวลาว่างไม่ตรงกับกรออกอากาศของทางสถานี ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 การรับรู้ข่าวสารของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

ประเภทของการรับรู้ข่าวสาร	ร้อยละ (n=111)
ความถี่ในการพบปะเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	
ไม่เคย	9.0
นานๆ ครั้ง (3 เดือน/ครั้ง)	63.1
เป็นครั้งคราว (2 เดือน/ครั้ง)	22.5
ค่อนข้างสม่ำเสมอ (เดือนละครั้ง)	5.4
การอบรมด้านการเลี้ยงโคเนื้อ	
ไม่เคย	9.0
นานๆ ครั้ง (1ปี/ครั้ง)	31.6
เป็นครั้งคราว (6 เดือน/ครั้ง)	42.3
ค่อนข้างสม่ำเสมอ (3 เดือน/ครั้ง)	17.1
วารสารหรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	
ไม่เคย	55.0
นานๆ ครั้ง (1 วัน/สัปดาห์)	14.4
เป็นครั้งคราว (2-3 วัน/สัปดาห์)	27.0
ค่อนข้างสม่ำเสมอ (4-5 วัน/สัปดาห์)	2.7
สม่ำเสมอ (มากกว่า 5 วัน/สัปดาห์)	0.9
การรับฟังรายการวิทยุ	
ไม่เคย	37.8
นานๆ ครั้ง (1 วัน/สัปดาห์)	29.7
เป็นครั้งคราว (2-3 วัน/สัปดาห์)	28.0
ค่อนข้างสม่ำเสมอ (4-5 วัน/สัปดาห์)	4.5
การชมรายการโทรทัศน์	
ไม่เคย	22.6
นานๆ ครั้ง (1 วัน/สัปดาห์)	42.3
เป็นครั้งคราว (2-3 วัน/สัปดาห์)	33.3
ค่อนข้างสม่ำเสมอ (4-5 วัน/สัปดาห์)	1.8

สรุป การรับรู้ข่าวสารของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับรู้ข่าวสารทางด้านการเลี้ยงโคจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มากที่สุด โดยวิธีการอบรมและการพบปะเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ซึ่งเป็นที่นิยมของเกษตรกรกลุ่มนี้ เพราะสามารถรับรู้ข่าวสารต่างๆ ได้โดยตรง และมีการแลกเปลี่ยนความรู้โดยเกษตรกรมีโอกาสซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยได้ทันที รองลงมาเป็นการรับข่าวสารจากสื่อที่เป็นโทรทัศน์ เนื่องจากการได้ชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับโคเนื้อ เกษตรกรสามารถเห็นภาพและเสียง ซึ่งทำให้เข้าใจง่ายขึ้น แต่มีข้อจำกัดสำหรับเกษตรกรบางรายที่มีเวลาว่างไม่ตรงกับเวลาออกอากาศของรายการ จึงทำให้ไม่มีโอกาสชมรายการโทรทัศน์เท่าที่ควร ส่วนข่าวสารทางสื่อวิทยุ เกษตรกรมีโอกาสรับรู้ข่าวสารทางสื่อวิทยุ ใกล้เคียงกับสื่อที่เป็นโทรทัศน์ ซึ่งได้ยินเสียงไม่เห็นภาพ จึงไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร และการรับรู้ข่าวสารจากวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ เป็นสิ่งที่เกษตรกรมีความนิยมน้อยที่สุด เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำ อ่านไม่ออกและเขียนภาษาไทยได้น้อย จึงทำให้สื่อประเภทนี้ไม่เป็นที่นิยมกับเกษตรกรกลุ่มนี้

กล่าวได้ว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อกลุ่มนี้จะนิยมการได้รับข่าวสารแหล่งที่เป็นบุคคล โดยเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มากที่สุด รองลงมา คือ ทางโทรทัศน์ วิทยุ และวารสารสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ตามลำดับ

1.4 ลักษณะทางด้านจิตวิทยา ประกอบด้วย ทศนคติที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ ทศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และแรงจูงใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อ

#### 1.4.1 ทศนคติที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ

พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ มีทศนคติต่อการเลี้ยงโคเนื้อในระดับปานกลางถึงร้อยละ 62.2 กล่าวได้ว่า โดยทั่วไปเกษตรกรกลุ่มนี้มีทศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ รายละเอียดดังนี้

โคเนื้อเลี้ยงยากกว่าโคพื้นเมือง : พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.1 เห็นด้วยว่า โคเนื้อเลี้ยงยาก เนื่องจากเกษตรกรมีความเคยชินกับการเลี้ยงโคพื้นเมืองที่ไม่ต้องดูแลเอาใจใส่มากนัก

โคเนื้อคลอดลูกยากเนื่องจากลูกโคมีขนาดใหญ่ : พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 59.4 ไม่เห็นด้วยว่า โคเนื้อคลอดลูกยากเนื่องจากลูกโคมีขนาดใหญ่ แต่ขณะเดียวกันเกษตรกรพบว่า การคลอดลูกยากสามารถพบได้ทั้งในโคเนื้อและโคพื้นเมืองความสำเร็จในการเลี้ยงขึ้นอยู่กับ การดูแลช่วงโคตั้งท้อง

โคเนื้อขายยากพ่อค้าไม่ยอมซื้อเนื้อชำแหละ : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 92.8 ไม่เห็นด้วยว่าโคเนื้อขายยากหรือพ่อค้าไม่ยอมชำแหละ เนื่องจากเป็นค่างของพ่อค้าในการซื้อขายโคว่า โคเนื้อไม่เป็นที่ต้องการของตลาดเพื่อเป็นการซื้อโคจากเกษตรกรในราคาที่ต่ำกว่าความเป็นจริง

โคเนื้อที่มีโครงกระดูกใหญ่ ทำให้การซื้อขายยากไปด้วย : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่อ้อยละ 82.9 ไม่เห็นด้วยว่า โคเนื้อที่มีโครงกระดูกใหญ่ ทำให้การซื้อขายยากไปดว้ยนั้น เนื่องจากเป็นค่าอ้างของพ่อค้าในการซื้อขายโค ทำให้ราคาซื้อต่ำลง ซึ่งความจริงแล้วจะเป็นเฉพาะโคเนื้อบางพันธุ์ที่มีโครงกระดูกใหญ่มีเนื้อน้อย เช่น พันธุ์ฮิลคูบราซิล แต่โคที่เกษตรกรเลี้ยงนั้นเป็นพันธุ์อเมริกันบราห์มันที่มีโครงกระดูกเล็กกว่าพันธุ์ฮิลคูบราซิล และมีเนื้อมากกว่า

โคเนื้อมีนิสัยดีกว่าโคพื้นเมือง ทำให้ควบคุมยาก : พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.0 ไม่เห็นด้วยว่า โคเนื้อมีนิสัยดีกว่าโคพื้นเมือง ทำให้ควบคุมยาก เนื่องจากโคเนื้อและโคพื้นเมืองไม่มีความแตกต่างกัน โคจะมีนิสัยคือหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับ การเลี้ยงดู และมีความใกล้ชิดกับโคเนื้อที่คนเลี้ยง

การเลี้ยงโคเนื้อไม่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าโคพื้นเมือง : พบว่า เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 49.5 ไม่เห็นด้วยว่า การเลี้ยงโคเนื้อไม่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าโคพื้นเมือง เนื่องจากรายได้จากการขายโคเนื้อมากกว่าการขายโคพื้นเมือง มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 33.0 ที่ไม่แน่ใจ อาจเป็นเพราะเกษตรกรถูกพ่อค้าคนกลางที่มาซื้อโคเนื้อกดราคา โดยอ้างว่าตลาดไม่ต้องการเนื้อโคเนื้อเพราะขายยาก จึงทำให้เกษตรกรเกิดความไม่แน่ใจตามมา

การเลี้ยงโคเนื้อจะต้องหาหญ้าให้กิน ซึ่งการเลี้ยงโคพื้นเมืองเลี้ยงปล่อยได้ : พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.9 ไม่เห็นด้วย ว่าการเลี้ยงจะต้องหาหญ้าให้กิน ซึ่งการเลี้ยงโคพื้นเมืองเลี้ยงปล่อยได้ เนื่องจากเกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อไม่แตกต่างจากโคพื้นเมืองเลย ซึ่งมีการเลี้ยงแบบปล่อยฝูง และเลี้ยงแบบผูกถ้ำบริเวณที่มีหญ้าเช่นเดียวกับโคพื้นเมือง เนื่องจากเกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งวิชาการ โดยคำนึงถึงความเรียบง่ายและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันเป็นหลัก

โคเนื้อจะเจริญเติบโตเร็วกว่าโคพื้นเมือง : พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งหมดเห็นด้วยว่าโคเนื้อจะเจริญเติบโตเร็วกว่าโคพื้นเมือง เนื่องจากในระหว่างการเลี้ยงเกษตรกรมีการสังเกตการเจริญเติบโตของโคเนื้อและโคพื้นเมือง ทำให้มีข้อเปรียบเทียบได้ว่า โคเนื้อจะเจริญเติบโตเร็วและมากกว่าโคพื้นเมืองในระยะเวลาการเลี้ยงที่เท่ากัน

การเลี้ยงโคเนื้อจะต้องใช้แรงงานมากและลงทุนสูง : พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.2 ไม่เห็นด้วยว่า การเลี้ยงโคเนื้อจะต้องใช้แรงงานมากและลงทุนสูง เนื่องจากในการเลี้ยงโคเนื้อเกษตรกรมีการเลี้ยงที่ไม่แตกต่างจากโคพื้นเมือง ในส่วนของการลงทุนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และผลตอบแทนที่ได้จากโคเนื้อมากกว่าโคพื้นเมือง

โคเนื้อมักทนต่อโรคน้อยกว่าโคพื้นเมือง : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 82.0 เห็นด้วยว่า โคเนื้อมักทนต่อโรคน้อยกว่าโคพื้นเมือง เนื่องจากโคเนื้อเป็นโคพันธุ์ต่างประเทศ ระบบภูมิคุ้มกันโรคต่างๆ น้อยกว่าโคพื้นเมือง เมื่อไม่มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโคเนื้ออาจจะเป็นโรคติดต่อหรือเจ็บป่วยได้ง่ายกว่าโคพื้นเมือง

โคเนื้อให้ลูกสวยและใหญ่กว่าโคพื้นเมือง : พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งหมดเห็นด้วยว่าโคเนื้อให้ลูกสวยและใหญ่กว่าโคพื้นเมือง เนื่องจากการสังเกตของเกษตรกรในการเลี้ยงโคเนื้อ แม่โคเนื้อให้ลูกมีน้ำหนักแรกคลอดมากกว่าโคพื้นเมือง และเมื่อโคเนื้อโตขึ้นก็มีลักษณะสวยกว่าโคพื้นเมืองทั้งรูปร่าง ขนาด และน้ำหนัก

การเลี้ยงโคเนื้อเป็นการช่วยปรับปรุงพันธุ์โค : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 96.4 เห็นด้วยว่า การเลี้ยงโคเนื้อเป็นการปรับปรุงพันธุ์โค เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าลูกโคเนื้อที่เกิดจากการผสมข้ามพันธุ์ระหว่างพันธุ์อเมริกันบราห์มันกับพันธุ์ชาร์โลเลย์ ลูกโคแรกคลอดมีน้ำหนักมาก และมีอัตราการเจริญเติบโตดี

การเลี้ยงโคเนื้อจะให้ลูกซำกว่าโคพื้นเมือง : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 81.1 เห็นด้วยว่า การเลี้ยงโคเนื้อจะให้ลูกซำกว่าโคพื้นเมือง เนื่องจากเกษตรกรมีการสังเกตรอบการเป็นสัดในครั้งแรกของโคเนื้อจะซำกว่าโคพื้นเมือง 1-2 เดือน ดังนั้นโคเนื้อจึงให้ลูกซำกว่าโคพื้นเมือง

การเลี้ยงโคเนื้อเป็นการออมทรัพย์อย่างหนึ่ง : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 83.8 เห็นด้วยว่าการเลี้ยงโคเนื้อเป็นการออมทรัพย์อย่างหนึ่ง เนื่องจากการเลี้ยงโคเนื้อเกษตรกรสามารถเลี้ยงได้ตลอด ราคาของของโคเนื้อจะมากหรือน้อยอยู่กับขนาดและน้ำหนักตัวโค และสามารถให้ผลผลิตได้ทุกๆ ปี จึงทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการขายโคทุกปี

การเลี้ยงโคเนื้อต้องหาอาหารเสริมและแร่ธาตุให้กิน : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 90.1 เห็นด้วยว่า การเลี้ยงโคเนื้อต้องหาอาหารเสริมและแร่ธาตุให้กิน เนื่องจากเกษตรกรได้รับการอบรมจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ว่า การให้อาหารเสริมและแร่ธาตุมีผลต่อการผสมติดง่าย ระบบสืบพันธุ์ปกติมีการเจริญเติบโต และโคเนื้อมีสุขภาพดีตามไปด้วย ดังแสดงในตาราง 6

สรุป ทักษะของเกษตรกรยากจนที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ เกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงโคเนื้อเพราะ เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าใจในความยากง่ายของการเลี้ยงโคเนื้อ และประโยชน์ด้านต่างๆ ของการเลี้ยงโคเนื้อที่ให้ผลตอบแทนด้านผลผลิตมากกว่าโคพื้นเมืองในระยะเวลาเลี้ยงที่เท่ากัน เช่น โคเนื้อมีการเจริญเติบโตเร็วกว่าโคพื้นเมือง โคเนื้อให้ลูกใหญ่และสวยกว่าโคพื้นเมือง การเลี้ยงโคเนื้อเป็นการช่วยปรับปรุงพันธุ์ นอกจากนี้เกษตรกรยังพบว่า การเลี้ยงโคเนื้อเป็นการออมทรัพย์อย่างหนึ่ง ส่งผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ แต่

เป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่งว่า การเลี้ยงโคเนื้อไม่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าโคพื้นเมือง เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งยังไม่แน่ใจ อาจเนื่องจากเกษตรกรกลุ่มนี้ยังไม่เห็นผลผลิตที่ได้จากโคเนื้อ เมื่อเปรียบเทียบกับโคพื้นเมืองจึงไม่แน่ใจในการให้ผลตอบแทนของโคเนื้อ อย่างไรก็ตามมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่ไม่ค่อยยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ เกษตรกรกลุ่มนี้มักเป็นเกษตรกรที่มีอายุมากมีศึกษาต่ำ ไม่ค่อยยอมรับนวัตกรรมใหม่ๆ เท่าที่ควรและพบว่า ทักษะการเลี้ยงโคเนื้อที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ (ดูรายละเอียดในตาราง 11)

ตาราง 6 ทักษะการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรรายกอนที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ

ข้อคำถาม	ร้อยละ (n=111)
<b>โคเนื้อเลี้ยงยากกว่าโคพื้นเมือง*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	14.4
ไม่เห็นด้วย	31.5
ไม่แน่ใจ	1.0
เห็นด้วย	29.7
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	23.4
<b>โคเนื้อคลอดลูกยากเนื่องจากโคมีขนาดใหญ่*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	16.2
ไม่เห็นด้วย	43.2
ไม่แน่ใจ	4.5
เห็นด้วย	35.1
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.0
<b>โคเนื้อขายยาก พ่อค้าไม่ยอมซื้อเนื้อ*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	36.0
ไม่เห็นด้วย	56.8
ไม่แน่ใจ	1.8
เห็นด้วย	5.4
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0
<b>โคเนื้อมีโครงกระดูกใหญ่ ทำให้ราคาซื้อขายยากไปด้วย*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	27.9
ไม่เห็นด้วย	55.0
ไม่แน่ใจ	3.6
เห็นด้วย	13.5
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0
<b>โคเนื้อนิสัยดีกว่าโคพื้นเมือง ทำให้ควบคุมยาก*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	16.2
ไม่เห็นด้วย	37.8
ไม่แน่ใจ	3.6
เห็นด้วย	38.7
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.6

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อความ	ร้อยละ (n=111)
<b>การเลี้ยงโคเนื้อไม่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าโคพันธุ์พื้นเมือง*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.5
ไม่เห็นด้วย	45.0
ไม่แน่ใจ	33.3
เห็นด้วย	16.2
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.0
<b>การเลี้ยงโคเนื้อจะต้องหาหญ้าให้กิน ซึ่งการเลี้ยงโคพื้นเมืองเลี้ยงปล่อยได้*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.6
ไม่เห็นด้วย	52.3
ไม่แน่ใจ	4.5
เห็นด้วย	29.7
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	9.9
<b>โคเนื้ออะเอริญเติบโตเร็วกว่าโคพื้นเมือง</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0
ไม่เห็นด้วย	0.0
ไม่แน่ใจ	0.0
เห็นด้วย	12.6
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	87.4
<b>การเลี้ยงโคเนื้อจะต้องใช้แรงงานมากและลงทุนสูง*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	8.2
ไม่เห็นด้วย	45.0
ไม่แน่ใจ	18.0
เห็นด้วย	28.8
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0
<b>โคเนื้อมักจะทนต่อโรคน้อยกว่าโคพื้นเมือง*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0
ไม่เห็นด้วย	4.5
ไม่แน่ใจ	13.5
เห็นด้วย	54.1
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	27.9
<b>โคเนื้อให้ลูกสวยและใหญ่กว่าโคพื้นเมือง</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0
ไม่เห็นด้วย	0.0
ไม่แน่ใจ	0.0
เห็นด้วย	17.1
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	82.9

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ร้อยละ (n=111)
<b>การเลี้ยงโคเนื้อเป็นการช่วยปรับปรุงพันธุ์โค</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0
ไม่เห็นด้วย	0.9
ไม่แน่ใจ	2.7
เห็นด้วย	28.8
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	67.6
<b>การเลี้ยงโคเนื้อจะให้ลูกช้ากว่าโคพื้นเมือง*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0
ไม่เห็นด้วย	5.4
ไม่แน่ใจ	13.5
เห็นด้วย	73.0
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	8.1
<b>การเลี้ยงโคเนื้อเป็นการออมทรัพย์อย่างหนึ่ง</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0
ไม่เห็นด้วย	0.0
ไม่แน่ใจ	16.2
เห็นด้วย	65.8
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	18.0
<b>การเลี้ยงโคเนื้อต้องหาอาหารเสริมและแร่ธาตุให้กิน</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.8
ไม่เห็นด้วย	5.4
ไม่แน่ใจ	2.7
เห็นด้วย	86.5
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.6
<b>ระดับทัศนคติที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ</b>	
ต่ำ (37-46 คะแนน)	14.4
ปานกลาง (47-56 คะแนน)	62.2
สูง (57-62 คะแนน)	23.4

\* หมายถึง คำถามเชิงนิเสธ

#### 1.4.2 ทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์

พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่มีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในระดับปานกลางถึงร้อยละ 87.4 กล่าวได้ว่าโดยทั่วไปของเกษตรกรกลุ่มนี้มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ร้อยละเอ็ดหม็ดั้งนี้



ช่วยเหลือชาวบ้านด้วยความจริงใจ : ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.8 เห็นด้วยว่า เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ช่วยเหลือชาวบ้านด้วยความจริงใจ เนื่องจาก การสังเกตของเกษตรกรในการช่วยเหลือเกษตรกรเช่น การผสมเทียม การรักษาและให้คำแนะนำต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจและเต็มที่

ไม่ให้ความสนใจในการนำความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ไปเผยแพร่ : พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 64.8 ไม่เห็นด้วย ว่าเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ไม่ให้ความสนใจในการนำความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ไปเผยแพร่ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่า ตั้งแต่เป็นกลุ่มสมาชิกเลี้ยงโคเนื้อ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ได้นำความรู้ใหม่มาเผยแพร่อยู่บ่อยๆ ทั้งในการให้คำแนะนำที่บ้านและที่อบรม

เป็นบุคคลที่พบตัวได้ยาก : พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 71.2 ไม่เห็นด้วยว่าเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เป็นบุคคลที่พบตัวได้ยาก เพราะเวลาเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ออกพื้นที่เยี่ยมชมเยือนเกษตรกรก็จะมีกำหนดหมายล่วงหน้าทำให้เจ้าหน้าที่กับเกษตรกรจัดเวลาตรงกัน ทำให้เกษตรกรมีโอกาสได้พบปะกัน กับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เสมอ

ไม่ค่อยเข้าพื้นที่เท่าที่ควร : พบว่า เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 48.6 ไม่เห็นด้วยว่าเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ไม่ค่อยเข้าพื้นที่ เพราะเกษตรกรกลุ่มนี้ได้ทำกิจกรรมร่วมและมีการสนทนากันในกลุ่มเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อยู่บ่อยๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้ระหว่างเกษตรกรด้วยกัน โดยมีเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ให้คำแนะนำ

งานบริการชาวบ้าน เช่น การฉีดวัคซีนป้องกันโรค การผสมเทียม และการรักษายังไม่เป็นที่พึงพอใจ : พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 64.0 ไม่เห็นด้วยว่า การบริการชาวบ้านของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ยังไม่เป็นที่พอใจ เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เข้าไปบริการด้านการฉีดวัคซีนเป็นประจำทุกปี และมาบริการการผสมเทียมตามที่เกษตรกรได้ไปแจ้งไว้ที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอทุกครั้ง โดยมีการให้คำแนะนำต่างๆ ที่เกี่ยวกับโคเนื้ออยู่เสมอ ซึ่งเป็นที่พอใจของเกษตรกร

เข้ากับชาวบ้านได้ดี : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 91.0 เห็นด้วยว่าเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เข้ากับชาวบ้านได้ดี ซึ่งเกษตรกรให้ความนับถือ และมีการต้อนรับเป็นอย่างดี เมื่อเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ มีการพูดคุยกับเกษตรกรอย่างเป็นกันเอง

อารมณ์แจ่มใสร่าเริงและเต็มใจทำงานเสมอในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 91.9 เห็นด้วยว่า เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มีอารมณ์แจ่มใสร่าเริงและเต็มใจทำงานเสมอ เนื่องจากเวลาเจ้าหน้าที่ออกปฏิบัติงานจะพูดจาเป็นกันเองกับเกษตรกรทุกราย ร่าเริง ทำงานด้วยความตั้งใจ

เป็นบุคคลที่ไม่มีความรู้ความสามารถ : พบว่า เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 43.3 ไม่แน่ใจว่า เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เป็นบุคคลที่ไม่มีความรู้ความสามารถ เนื่องจากในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เกษตรกรที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับด้านโคเนื้อหรือวิธีปฏิบัติงานเกี่ยวกับโคเนื้อจะไม่รู้เลยว่า เจ้าหน้าที่ที่ได้ปฏิบัติงานถูกต้องหรือไม่ เลขทำให้เกษตรกรไม่แน่ใจ

เป็นบุคคลที่ทำงานเฉื่อยชา : ในการปฏิบัติงานพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 77.5 ไม่เห็นด้วยว่า เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เป็นบุคคลที่ทำงานเฉื่อยชา จากการสังเกตของเกษตรกรพบว่า เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและเรียบร้อยทุกครั้งที่ออกปฏิบัติงานในพื้นที่ร่วมกับเกษตรกร

เป็นบุคคลที่พูดเก่งอย่างเดียวไม่มีการปฏิบัติ : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 79.3 ไม่เห็นด้วยว่า เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เป็นบุคคลที่พูดเก่งอย่างเดียวไม่มีการปฏิบัติ เนื่องจากผลงานที่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ได้ปฏิบัติงานมาทำให้เกษตรกรมีความพอใจ จึงเป็นข้อบ่งชี้ว่า เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์

เป็นบุคคลที่ชาวบ้านยอมรับ : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 92.7 เห็นด้วยว่า เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เป็นบุคคลที่ชาวบ้านยอมรับ เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ และให้คำปรึกษาที่ดีแก่เกษตรกร จนเป็นที่ยอมรับของเกษตรกรผู้เลี้ยงโค

เป็นบุคคลที่ตรงต่อเวลาเมื่อเวลานัดชาวบ้าน : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 76.6 เห็นด้วยว่า เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เป็นบุคคลที่ตรงต่อเวลาเมื่อเวลานัดชาวบ้าน จากการสังเกตของเกษตรกรในการนัดเกษตรกรมาประชุมหรือมาปฏิบัติงานในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จะมาตามนัด ซึ่งแสดงถึงความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ต่อเกษตรกร

ติดตามผลงานที่ทำเอาไว้ : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 76.6 เห็นด้วยว่า เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ติดตามผลงานอยู่เสมอ โดยการมาติดตามผลการรักษาโคที่เจ็บป่วยว่ามีอาการดีขึ้นหรือเลวลงเพื่อจะได้ทำการรักษาทันท่วงที และจะมาตรวจเยี่ยมเกษตรกรในกลุ่มเลี้ยงโคเป็นประจำเพื่อมารับทราบปัญหาต่างๆ และทำการแก้ไขต่อไป ดังแสดงในตาราง 7

สรุป ทักษะคติของเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในระดับปฏิบัติงาน เกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เพราะในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้สร้างความพึงพอใจให้กับเกษตรกร เช่น ช่วยเหลือเกษตรกรด้านการให้ความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ การเข้าพื้นที่ไปตรวจเยี่ยมและให้บริการฉีดวัคซีนป้องกันโรค การผสมเทียม มีการทำกิจกรรมในการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อโดยการนำเกษตรกรไปดูงาน

ด้านการเลี้ยงโคเนื้อกับเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จร่วมกับเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ เป็นการสร้างความคุ้นเคยเข้ากับเกษตรกร นอกจากนี้เกษตรกรยังพบว่า เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เป็นบุคคลที่รับผิดชอบงาน ตรงต่อเวลา ส่งผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับการทำงานของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ระดับหนึ่ง แต่เป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่งว่าด้านของความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ด้านการเลี้ยงโคเนื้อ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่แน่ใจ อาจเนื่องจากปัญหาที่ตัวเกษตรกรเอง ส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย จึงไม่ทราบว่าสิ่งที่เจ้าหน้าที่ได้เสนอแนะหรือปฏิบัตินั้นมีความถูกต้องหรือไม่ จึงทำให้เกษตรกรไม่แน่ใจ อย่างไรก็ตามมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่ไม่ยอมรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เกษตรกรกลุ่มนี้มักเป็นเกษตรกรที่มีอายุมากยังยึดถือการปฏิบัติแบบดั้งเดิม และพบว่าทัศนคติของเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ไม่มีการสัมพันธ์ทางสถิติกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ (ดูรายละเอียดในตาราง 11)

ตาราง 7 ทัศนคติของเกษตรกรรายจนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์

ข้อคำถาม	ร้อยละ (n=111)
<b>ช่วยเหลือชาวบ้านด้วยความจริงใจ</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.8
ไม่เห็นด้วย	0.0
ไม่แน่ใจ	14.4
เห็นด้วย	30.6
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	53.2
<b>ไม่ให้ความสนใจการนำความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ไปเผยแพร่*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	30.6
ไม่เห็นด้วย	34.2
ไม่แน่ใจ	21.6
เห็นด้วย	13.6
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0
<b>เป็นบุคคลที่พบตัวได้ยาก*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	16.2
ไม่เห็นด้วย	55.0
ไม่แน่ใจ	13.5
เห็นด้วย	15.3
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ร้อยละ (n=111)
<b>ไม่ค่อยเข้าพื้นที่เท่าที่ควร*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	9.0
ไม่เห็นด้วย	39.6
ไม่แน่ใจ	17.2
เห็นด้วย	34.2
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0
<b>งานบริการชาวบ้าน เช่น การฉีดวัคซีนป้องกันโรค การผสมเทียม</b>	
<b>การรักษายังไม่เป็นที่พึงพอใจ*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	13.5
ไม่เห็นด้วย	50.5
ไม่แน่ใจ	4.5
เห็นด้วย	19.8
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	11.7
<b>เข้ากับชาวบ้านได้ดี</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0
ไม่เห็นด้วย	8.1
ไม่แน่ใจ	0.9
เห็นด้วย	39.6
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	51.4
<b>อารมณ์แจ่มใสร่าเริงและเต็มใจทำงานเสมอ</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0
ไม่เห็นด้วย	0.0
ไม่แน่ใจ	8.1
เห็นด้วย	30.6
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	61.3
<b>เป็นบุคคลที่ไม่มีความรู้ความสามารถ*</b>	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	14.4
ไม่เห็นด้วย	31.5
ไม่แน่ใจ	43.3
เห็นด้วย	10.8
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.0

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ร้อยละ (n=111)
<b>เป็นบุคคลที่ทำงานเดือนชา*</b>	
ไม่เห็นคิ้วอย่างขี้ง	15.3
ไม่เห็นคิ้ว	62.2
ไม่แน่ใจ	11.7
เห็นคิ้ว	10.8
เห็นคิ้วอย่างขี้ง	0.0
<b>เป็นบุคคลที่พูดเก่งอย่างเดียวไม่มีการปฏิบัติ*</b>	
ไม่เห็นคิ้วอย่างขี้ง	26.1
ไม่เห็นคิ้ว	53.2
ไม่แน่ใจ	13.5
เห็นคิ้ว	7.2
เห็นคิ้วอย่างขี้ง	0.0
<b>เป็นบุคคลที่ชาวบ้านยอมรับ</b>	
ไม่เห็นคิ้วอย่างขี้ง	0.0
ไม่เห็นคิ้ว	7.3
ไม่แน่ใจ	0.0
เห็นคิ้ว	43.2
เห็นคิ้วอย่างขี้ง	49.5
<b>เป็นบุคคลที่ตรงต่อเวลาเมื่อเวลานัดชาวบ้าน</b>	
ไม่เห็นคิ้วอย่างขี้ง	0.9
ไม่เห็นคิ้ว	6.3
ไม่แน่ใจ	16.2
เห็นคิ้ว	64.9
เห็นคิ้วอย่างขี้ง	11.7
<b>ติดตามผลงานที่ได้ทำเอาไว้</b>	
ไม่เห็นคิ้วอย่างขี้ง	0.0
ไม่เห็นคิ้ว	6.3
ไม่แน่ใจ	17.1
เห็นคิ้ว	64.0
เห็นคิ้วอย่างขี้ง	12.6

## ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อความ	ร้อยละ (n=111)
ระดับทัศนคติที่ต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	
ต่ำ (31-43 คะแนน)	9.9
ปานกลาง (44-57 คะแนน)	87.4
สูง (58-63 คะแนน)	2.7

## 1.4.3 แรงงูใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อ

พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่มีแรงงูใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อในระดับปานกลางถึงร้อยละ 61.3 กล่าวได้ว่า โดยทั่วไปเกษตรกรกลุ่มนี้มีแรงงูใจที่ดีในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อ รายละเอียดดังนี้

โคเนื้อมีการเจริญเติบโตเร็วกว่าโคพื้นเมือง : เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 99.1 ถือว่าสิ่งนี้เป็นแรงงูใจที่สำคัญในการเลี้ยงโคเนื้อ เนื่องจากก่อนที่จะเลี้ยงโคเนื้อ เกษตรกรได้สังเกตเห็นว่า โคเนื้อโตเร็วและขายได้เร็วกว่าโคพื้นเมือง จึงทำให้มีแรงงูใจในการเลี้ยงโคเนื้อ มีส่วนน้อยเพียงร้อยละ 0.9 ถือว่าเรื่องนี้ไม่เป็นสิ่งงูใจที่สำคัญที่จะทำให้เลี้ยงโคเนื้อ อาจเป็นเพราะเกษตรกรกลุ่มนี้อายุมาก ไม่รับรู้กับสิ่งที่จะได้รับ เมื่อภาครัฐสนับสนุนหรือให้อะไรมาก็จะรับไว้ก่อน โดยไม่มีการศึกษาว่าดีหรือไม่อย่างไร

โคเนื้อขายได้ราคาสูงกว่าโคพื้นเมือง : เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 86.5 ถือว่าสิ่งนี้เป็นแรงงูใจที่ทำให้เลี้ยงโคเนื้อ เพราะราคาก็เป็นสิ่งงูใจที่สำคัญ เนื่องจากโคเนื้อมีน้ำหนักตัวมากกว่าโคพื้นเมือง และใช้เวลาในการเลี้ยงน้อยกว่ามีเพียงร้อยละ 13.5 คิดว่าสิ่งนี้ไม่ใช่แรงงูใจที่จะทำให้เลี้ยงโคเนื้อ อาจเป็นเพราะเกษตรกรยังไม่แน่ใจว่าโคเนื้อที่สนับสนุนจากทางรัฐจะเลี้ยงและให้ผลตอบแทนมากกว่าโคพื้นเมืองนั่นเอง

ทางภาครัฐได้ให้สินเชื่อกู้ในการเลี้ยงโคเนื้อ : ซึ่งเป็นการสนับสนุนทางด้านเงินกู้เพื่อมาลงทุนในการเลี้ยงโคเนื้อ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 79.3 ไม่คิดว่าสินเชื่อกู้จากภาครัฐเป็นแรงงูใจที่ทำให้เลี้ยงโคเนื้อ เพราะในการกู้ยืมมีอัตราดอกเบี้ยเท่ากับการกู้เพื่อทำการเกษตรในภาคอื่นๆ ที่เห็นได้ชัดคือ ได้รับการสนับสนุนทางด้านความรู้ หรือคำแนะนำ และการสุขาภิบาลมีเพียงร้อยละ 20.7 ถือว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งงูใจที่ทำให้เลี้ยงโคเนื้อ เพราะเป็นโอกาสและช่องทางที่ทำให้เกษตรกรได้กู้ยืมมาลงทุนทำการเกษตรเพิ่มเติม

ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ : เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 99.1 ให้ความสำคัญว่าการได้รับการอบรมจะเป็นสิ่งสำคัญการเลี้ยงโคเนื้อ เพราะจะได้มีความรู้และเลี้ยงโคอย่างประสบความสำเร็จ มีเพียงร้อยละ 0.9 ถือว่าเรื่องนี้ไม่เป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้เลี้ยงโคเนื้อ เพราะเป็นเกษตรกรที่มีอายุมากไม่ยอมรับรู้ในนวัตกรรมใหม่ๆ ยังยึดติดกับการทำการเกษตรแบบเก่า

โคเนื้อตลาดมีความต้องการมากกว่าโคพื้นเมือง : ประมาณสามในสี่ของเกษตรกรหรือร้อยละ 77.5 ทั้งหมดเชื่อว่าตลาดมีความต้องการโคเนื้อ เพราะมีเนื้อและน้ำหนักมากกว่าโคพื้นเมือง ทำให้พ่อค้ามีความต้องการซื้อมากกว่าโคพื้นเมือง ดังนั้นน่าจะเลี้ยงโคเนื้อ มีเพียงร้อยละ 22.5 ความต้องการของตลาดไม่ได้เป็นแรงจูงใจให้เลี้ยงโคเนื้อ เพราะเกษตรกรกลุ่มนี้มักถูกพ่อค้าอ้างว่าตลาดไม่ต้องการ และเกษตรกรก็หลงเชื่อ จึงไม่มีแรงจูงใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อ

เห็นเพื่อนบ้านมีโคสวยอยากเลี้ยงบ้าง : เกษตรกรร้อยละ 56.8 ไม่คิดว่าการที่เพื่อนบ้านมีโคเนื้อสวยจึงอยากเลี้ยงตาม แต่เกษตรกรรู้ถึงความแตกต่างระหว่างโคพื้นเมืองกับโคเนื้อว่ามีความแตกต่างกันในการให้ผลผลิต เช่น ขนาด น้ำหนัก และปริมาณเนื้อที่นำไปบริโภค ที่มากกว่า มีเพียงร้อยละ 43.2 ที่เห็นว่าเพื่อนบ้านมีโคสวย จึงเกิดความอยากเลี้ยงโคเนื้ออย่างเพื่อนบ้าน เพราะเป็นโคเนื้อที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยที่เกษตรกรไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ

มีพื้นที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงโคเนื้อ : เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 70.3 คิดว่าสิ่งนี้ไม่ใช่แรงจูงใจที่จะทำให้เลี้ยงโคเนื้อ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองน้อยใช้ประโยชน์เพื่อการทำสวนยางพารา นาข้าว และสวนผลไม้ เป็นหลัก แต่จะเลี้ยงโคในนาข้าวหลังฤดูเก็บเกี่ยวหรือในสวนยางพาราที่มีอายุมากกว่า 7 ปี มีเพียงร้อยละ 29.7 ถือว่าพื้นที่เป็นแรงจูงใจ เพราะ มีพื้นที่ว่างเปล่าเหมาะที่จะเปลี่ยนเป็นแปลงหญ้าสำหรับเลี้ยงโค

เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ให้ยืมโคพ่อพันธุ์แท้คุมฝูง : เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 65.8 ไม่คิดว่าการได้รับพ่อพันธุ์แท้คุมฝูงจะทำให้อยากเลี้ยงโคเนื้อ เพราะการผสมเทียมจะสะดวกกว่า มีเพียงร้อยละ 34.2 เห็นว่าการมีพ่อพันธุ์แท้คุมฝูง จึงเกิดการอยากเลี้ยงโคเนื้อ เพราะในโครงการทางปศุสัตว์จะให้โคพ่อพันธุ์แท้ แก่เกษตรกรในแต่ละอำเภอ 1 ตัว เพื่อใช้ในการผสมกับโคแม่พันธุ์ในโครงการ

ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเมื่อเลี้ยงโคเนื้อ : ซึ่งเป็นการสนับสนุนทางด้านความรู้ คำแนะนำ และการสุขาภิบาล เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 82.9 ถือว่าเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่จะเลี้ยงโคเนื้อ เนื่องจากการเลี้ยงโคเนื้อต้องใช้ต้นทุนและการสุขาภิบาลที่มากกว่าโคพื้นเมือง แต่เมื่อภาครัฐให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น การให้ความรู้การสุขาภิบาล และการผสมเทียม จึง

ทำให้เกษตรกรกลุ่มนี้มีแรงจูงใจอยากเลี้ยงโคเนื้อ มีเพียงร้อยละ 17.1 เห็นว่าการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐไม่สำคัญที่ทำให้เลี้ยงโคเนื้อ เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มนี้ไม่ให้ความร่วมมือกับทางภาครัฐเลย

ได้รับการสนับสนุนโคเนื้อจากภาครัฐ : เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 99.1 ให้ความสำคัญว่าการได้รับการสนับสนุนพันธุ์โคเนื้อจากทางภาครัฐทำให้อยากเลี้ยงโคเนื้อ เนื่องจากเกษตรกรเป็นกลุ่มเกษตรกรยากจนในการซื้อโคเนื้อมาเลี้ยงต้องใช้ค่าใช้จ่ายมาก แต่เมื่อภาครัฐได้ให้การสนับสนุนแม่พันธุ์โคเนื้อแก่เกษตรกร จึงทำให้แรงจูงใจส่วนนี้เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงร้อยละ 0.9 เห็นว่าการได้รับการสนับสนุนพันธุ์โคเนื้อไม่ทำให้อยากเลี้ยงโคเนื้อและการสนับสนุนของภาครัฐ ดังแสดงในตาราง 8

สรุป แรงจูงใจของเกษตรกรยากจนเกี่ยวกับการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งกลุ่มของแรงจูงใจอาจแบ่งเป็นกลุ่มดังนี้ กลุ่มที่มีความสำคัญมากได้แก่ โคเนื้อมีการเจริญเติบโตเร็วกว่าโคพื้นเมือง ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในเรื่องของพันธุ์โคเนื้อ กลุ่มที่สำคัญรองลงมา ได้แก่ โคเนื้อขายได้ราคาสูงกว่าโคพื้นเมือง ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเมื่อเลี้ยงโคเนื้อในเรื่องของการสุขภาพ ตลาดมีความต้องการโคเนื้อมากกว่าโคพื้นเมือง และกลุ่มที่มีความสำคัญน้อยได้แก่ รัฐได้ให้สินเชื่อถูกในการเลี้ยงโคเนื้อ เห็นเพื่อนบ้านมีโคสวยอยากเลี้ยงบ้าง มีพื้นที่เหมาะสำหรับเลี้ยงโคเนื้อ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ให้ยืมโคพ่อพันธุ์แท้คุมฝูง เป็นที่น่าสังเกตว่า เกษตรกรจะให้ความสำคัญมากกับแรงจูงใจที่เป็นข้อดีของโคเนื้อและแรงจูงใจที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในแต่ละด้าน เช่น ภาครัฐสนับสนุนพันธุ์โคเนื้อ ภาครัฐสนับสนุนด้านการสุขภาพ และได้รับการอบรมการเลี้ยงโคเนื้อจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และพบว่าแรงจูงใจไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ (ดูรายละเอียดในตาราง 11)



ตาราง 8 แรงจูงใจของเกษตรกรรายจนในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อ

ข้อความ	ร้อยละ (n=111)
โคเนื้อมีการเจริญเติบโตเร็วกว่าโคพื้นเมือง	
ใช่	99.1
ไม่ใช่	0.9
โคเนื้อขายได้ราคาสูงกว่าโคพื้นเมือง	
ใช่	86.5
ไม่ใช่	13.5
ทางรัฐได้ให้เงินเชื่อในการเลี้ยงโคเนื้อ	
ใช่	20.7
ไม่ใช่	79.3
ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ	
ใช่	99.1
ไม่ใช่	0.9
โคเนื้อตลาดมีความต้องการมากกว่าโคพื้นเมือง	
ใช่	77.5
ไม่ใช่	22.5
เห็นเพื่อนบ้านมีโคสวยอยากเลี้ยงบ้าง	
ใช่	43.2
ไม่ใช่	56.8
พื้นที่ของท่านเหมาะสำหรับเลี้ยงโคเนื้อ	
ใช่	29.7
ไม่ใช่	70.3
เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ให้ยืมพ่อโคพันธุ์แท้คุณภาพสูง	
ใช่	34.2
ไม่ใช่	65.8
ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเมื่อเลี้ยงโคเนื้อ	
ใช่	82.9
ไม่ใช่	17.1
ได้รับการสนับสนุนพันธุ์โคเนื้อจากภาครัฐ	
ใช่	99.1
ไม่ใช่	0.9
ระดับคะแนนแรงจูงใจในการตัดสินใจการเลี้ยงโคเนื้อ	
ต่ำ (3-5 คะแนน)	4.5
ปานกลาง (6-8 คะแนน)	61.3
สูง (9-10 คะแนน)	34.2

## 1.5 การยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ

ส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ และข้อมูลการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ โดยการจำแนกการยอมรับเป็นด้านต่างๆ เช่น การให้อาหารและแร่ธาตุ การสุขภาพ และการปรับปรุงพันธุ์ เป็นต้น

### 1.5.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ

พบว่า เกษตรกรกลุ่มนี้เลี้ยงทั้งโคพื้นเมือง โคลูกผสม และโคเนื้อพันธุ์แท้ โดยเฉลี่ยมีการเลี้ยงโคครอบครัวยุค 4.8 ตัว มีโคพื้นเมือง 1.3 ตัว โคลูกผสม 1.8 ตัว และโคเนื้อพันธุ์แท้ พันธุ์อเมริกันบราห์มัน 1.7 ตัว ซึ่งในอดีตเกษตรกรมีการเลี้ยงโคพื้นเมืองมาก่อนที่จะมีการเลี้ยงโคเนื้อ โดยโคเนื้อที่เลี้ยงเป็นโคเนื้อเทศเมย์ที่ได้จากการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งโคลูกผสมได้จากการผสมระหว่างโคเนื้อแม่พันธุ์อเมริกันบราห์มัน กับโคพันธุ์ชาร์โรเลย์ และโคพันธุ์แท้ได้จากการผสมระหว่างโคเนื้อแม่พันธุ์อเมริกันบราห์มันกับโคพันธุ์อเมริกันบราห์มัน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะการเลี้ยงโคเนื้อที่ได้จากการสนับสนุนจากภาครัฐรวมถึงลูกโคที่เกิดจากแม่พันธุ์โคเนื้อ ทั้งพันธุ์แท้และพันธุ์ผสม ซึ่งมีความแตกต่างจากโคพื้นเมือง ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 การเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรชายากองในจังหวัดปัตตานี

ข้อมูลการเลี้ยงโค	ร้อยละ (n=111)
จำนวนปีที่เลี้ยงโคเนื้อ (ปี)	
1-3	5.4
4-6	88.3
7	6.3
เฉลี่ย	4.0
จำนวนโคเนื้อพันธุ์แท้และโคพื้นเมืองที่เลี้ยงทั้งหมด (ตัว)	
ไม่เกิน 2	99.1
3-4	0.9
เฉลี่ย	4.8
จำนวนโคพื้นเมืองที่เลี้ยง (ตัว)	
ไม่มี	20.7
ไม่เกิน 2	73.8
3-4	5.5
เฉลี่ย	1.3
จำนวนโคเนื้อลูกผสมระหว่างอเมริกันบราห์มันและชาร์โรเลย์ (ตัว)	
ไม่มี	6.3
ไม่เกิน 2	68.4
3-4	25.3
เฉลี่ย	1.8
จำนวนโคเนื้อพันธุ์แท้อเมริกันบราห์มัน (ตัว)	
ไม่เกิน 2	89.1
3-4	10.9
เฉลี่ย	1.7

## 1.5.2 การยอมรับวิทยาการการเลี้ยงโคเนื้อ

เป็นการอธิบายถึงการยอมรับวิทยาการการเลี้ยงโคเนื้อ จากเกษตรกรจำนวน 111 ราย ตัวชี้วัดที่ใช้วัดการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ คือ วิทยาการด้านการให้อาหารและแร่ธาตุ การสุขภาพ และการปรับปรุงพันธุ์ (ภาคผนวก ข) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 61.3 มีการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อในระดับปานกลาง รายละเอียดการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อแต่ละวิทยาการ มีรายละเอียดดังนี้

### 1.5.2.1 ด้านการให้อาหารและแร่ธาตุ

**พื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ :** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 73.9 ไม่มีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ เกษตรกรกลุ่มนี้เป็นเกษตรกรที่มีการศึกษาดำหรือไม่มีการศึกษา และมีฐานะยากจน มีอาชีพรับจ้าง พื้นที่ถือครองของตนเองมีน้อย จะใช้เพื่อการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา ผลไม้ และข้าว เป็นต้น มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 26.1 ที่มีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ สำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์มากที่สุดคือ ประมาณ 5 ไร่ มีเพียงร้อยละ 9.0 แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 9.9 มีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ 1-2 ไร่ ซึ่งเกษตรกรกลุ่มนี้มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเอง และมีพื้นที่เหลือจากการทำการเกษตร จึงนำมาเป็นพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์

**สภาพพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ :** พบว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ส่วนใหญ่ร้อยละ 73.0 พื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์มีน้ำท่วมขังในฤดูฝน เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ลุ่มหรือเป็นพื้นที่ที่เคยทำนามาก่อนจึงทำให้เกิดน้ำท่วมขังเฉพาะฤดูฝน แต่มีพื้นที่ของเกษตรกรร้อยละ 27.0 ที่ไม่มีน้ำท่วมขังในแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์ เพราะพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในที่ราบสูงหรือบริเวณเชิงเขาที่ติดต่อกับสวนยางพาราและสวนผลไม้

**การให้อาหารชั้น :** พบว่า เกษตรกรกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 64.9 ไม่เคยให้อาหารชั้นกับโคเนื้อเลย เพราะเกษตรกรกลุ่มนี้เป็นเกษตรกรยากจนและสถานะเศรษฐกิจไม่ดี ไม่ต้องการเพิ่มค่าใช้จ่ายให้แก่ครอบครัว รวมทั้งโคเนื้อที่เลี้ยงยังมีสุขภาพแข็งแรงดี จึงเห็นว่ายังไม่มีความจำเป็นต้องให้อาหารชั้น มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 35.1 ที่มีการให้อาหารชั้นกับโคเนื้อสำหรับพวกที่เคยให้อาหารชั้นกับโคเนื้อมากที่สุด คือ 5-10 ครั้งต่อปี มีเพียงร้อยละ 5.4 แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 27.0 มีการให้อาหารชั้นกับโคเนื้อประมาณ 1-2 ครั้งต่อปี ซึ่งเกษตรกรกลุ่มนี้จะเป็นเกษตรกรที่ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ โดยจะนำผลผลิตทางการเกษตร เช่น ปลายข้าว ข้าวเปลือก หรือ รำ มาเสริมให้กับโคเนื้อ เพื่อให้โคมีสุขภาพดีและผสมติดง่าย

การให้แร่ธาตุ : พบว่าเกษตรกรทั้งหมดมีการให้แร่ธาตุกับโคเนื้อ โดยเฉลี่ย 2 ก้อนต่อปี เนื่องจากได้รับการสนับสนุนแร่ธาตุก่อนจากภาครัฐ โดยสำนักงานปศุสัตว์ในแต่ละอำเภอเป็นผู้แจกจ่ายให้กับสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อ จึงทำให้เกษตรกรมีการให้แร่ธาตุกับโคเนื้อกันทุกราย เพราะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยมีการให้แร่ธาตุมากที่สุด คือ 4-5 ก้อนต่อปี เพียงร้อยละ 11.7 แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 37.9 จะให้แร่ธาตุเพียง 1 ก้อนต่อปี ซึ่งเกษตรกรเห็นความสำคัญกับการให้แร่ธาตุ เพราะจะส่งผลให้โคเนื้อมีสุขภาพดี และระบบสืบพันธุ์สมบูรณ์ผสมติดง่าย

#### 1.5.2.2 ด้านการสุขาภิบาล

โรงเรือนสำหรับเลี้ยงโค : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 88.3 มีการสร้างโรงเรือนสำหรับเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งขนาดของโรงเรือนขึ้นอยู่กับจำนวนโคเนื้อที่เกษตรกรแต่ละรายเลี้ยง มีเพียงส่วนน้อยหรือร้อยละ 11.7 ที่ไม่มีโรงเรือนสำหรับเลี้ยงโคเนื้อ เพราะเกษตรกรกลุ่มนี้ยากจน มีการศึกษาค่ำ และมีจำนวนโคที่เลี้ยงน้อย จึงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะสร้างโรงเรือน ซึ่งเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายในครอบครัว ดังนั้นจึงนำโคเนื้อที่เลี้ยงไปไว้ตามใต้ถุนบ้านหรือใต้ต้นไม้ใหญ่เพื่อหลบแดดหลบฝน

การป้องกันน้ำท่วมขังภายในโรงเรือน : พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 58.6 มีการป้องกันน้ำท่วมขังภายในโรงเรือนเลี้ยงโคเนื้อ เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มนี้เห็นว่า การที่มีน้ำท่วมขังภายในโรงเรือนจะทำให้โคเกิดโรคได้ง่ายและเป็นการสะสมของเชื้อโรค จึงได้มีการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ซึ่งมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 41.4 ที่ไม่มีการป้องกันน้ำท่วมขังภายในโรงเรือนเลี้ยงโค เพราะเห็นว่าโคอยู่ภายในโรงเรือนเฉพาะกลางคืน และมีน้ำท่วมขังเฉพาะฤดูฝนเท่านั้น

การทำความสะอาดโรงเรือน : พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีการทำความสะอาดโรงเรือนเลี้ยงโคโดยเฉลี่ยประมาณ 3.3 ครั้งต่อปี เนื่องจากการทำความสะอาดโรงเรือนเป็นการเก็บกวาดมูลโคที่ตกค้างอยู่ภายในโรงเรือน เพื่อเป็นปุ๋ยนำไปใช้ในการเกษตรหรือจำหน่าย ซึ่งเกษตรกรมีการทำความสะอาดโรงเรือนเลี้ยงโคบ่อยที่สุดคือ 6-12 ครั้งต่อปี เพียงร้อยละ 6.3 เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มนี้มีโคหลายตัว ทำให้มีมูลโคและเศษหญ้าตกค้างในโรงเรือนมาก จึงต้องมีการทำความสะอาดอยู่บ่อยครั้ง แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 38.7 มีการทำความสะอาดโรงเรือนประมาณ 2-3 ครั้งต่อปี เพราะเห็นว่าโคที่เลี้ยงมีจำนวนน้อย และจะขังโคเฉพาะกลางคืน มูลโคที่ตกค้างก็มีจำนวนน้อยตามไปด้วยเลยมีการทำความสะอาดโรงเรือนไม่บ่อยนัก

การทำวัคซีนป้องกันโรค : พบว่า เกษตรกรทั้งหมดที่เลี้ยงโคเนื้อมีการทำวัคซีนป้องกันโรคให้กับโคเนื้อ โดยจะมีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย และโรคคอบวมเป็นประจำทุกปี โดยเฉลี่ย 2.1 ครั้งต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 64.0 มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคให้แก่โคเนื้อประมาณ 2 ครั้งต่อปี เพราะเป็นโปรแกรมที่ทางเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จัดขึ้น แต่มีเกษตรกรบางรายที่มีการฉีดวัคซีนให้กับโคเนื้อ 3-4 ครั้งต่อปี เพราะบางพื้นที่มีโรคระบาดรุนแรง เกษตรกรจึงติดต่อเจ้าหน้าที่มาฉีดวัคซีนให้เพื่อเป็นการป้องกันโรคแก่โคเนื้อที่เลี้ยง

การกำจัดพยาธิภายใน : พบว่า มีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยหรือร้อยละ 19.0 ไม่มีการกำจัดพยาธิภายใน เพราะเกษตรกรกลุ่มนี้เป็นเกษตรกรที่อายุมาก บางส่วนไม่ได้เข้าอบรมการเลี้ยงโคเนื้อ จึงไม่ให้ความสำคัญกับการกำจัดพยาธิ และขังเลี้ยงโคเนื้อเช่นเดียวกับโคพื้นเมือง โดยไม่มีการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร ในส่วนของเกษตรกรที่มีการกำจัดพยาธิภายในเฉลี่ย 1.6 ครั้งต่อปี โดยมีการกำจัดพยาธิภายในบ่อยที่สุดประมาณ 3 ครั้งต่อปี เพียงร้อยละ 19.8 แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 35.1 มีการกำจัดพยาธิภายในประมาณ 1 ครั้งต่อปี ซึ่งในกลุ่มเกษตรกรที่มีการกำจัดพยาธิภายในเป็นเกษตรกรที่ได้รับการอบรมการเลี้ยงโคเนื้อมา จึงเห็นว่า การที่มีการกำจัดพยาธิภายในให้กับโคเนื้ออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง จะช่วยทำให้โคเนื้อมีความสมบูรณ์แข็งแรง และมีการเจริญเติบโตที่ดีตามไปด้วย

การกำจัดพยาธิภายนอก : พบว่า ประมาณหนึ่งในสี่ของเกษตรกรหรือร้อยละ 28.8 ไม่มีการกำจัดพยาธิภายนอก เพราะเกษตรกรกลุ่มนี้เป็นเกษตรกรที่มีอายุมากบางส่วน ไม่ได้รับการอบรมการเลี้ยงโคเนื้อ และเห็นว่าโคเนื้อยังมีสุขภาพดีอยู่ เลยไม่มีการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร ในส่วนของเกษตรกรที่มีการกำจัดพยาธิภายนอกเฉลี่ย 1.3 ครั้งต่อปี โดยมีการกำจัดพยาธิภายนอกบ่อยที่สุดคือ 3-4 ครั้งต่อปี เพียงร้อยละ 12.6 แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 58.6 มีการกำจัดพยาธิภายนอกประมาณ 1-2 ครั้งต่อปี ซึ่งในกลุ่มของเกษตรกรที่มีการกำจัดพยาธิภายนอกเป็นเกษตรกรที่ได้ผ่านการอบรมการเลี้ยงโคเนื้อ รู้ถึงปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อว่า โคเนื้อนั้นมีความต้านทานโรคและแมลงน้อยกว่าโคพื้นเมือง จึงต้องมีการป้องกันและกำจัดพยาธิภายนอกให้แก่โคเนื้ออย่างน้อยปีละ 1-2 ครั้ง

### 1.5.2.3 ด้านการปรับปรุงพันธุ์

พันธุ์โคที่ใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ : พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 60.4 ใช้พันธุ์บราห์มันในการปรับปรุงพันธุ์ เนื่องจากพันธุ์อเมริกันบราห์มันเป็นพันธุ์โคเนื้อที่มีอัตราการเจริญเติบโตดี ทนร้อน และสามารถเลี้ยงไม่แตกต่างจากโคพื้นเมืองมากนัก รองลงมาร้อยละ 38.7 เกษตรกรใช้พันธุ์ชาร์โรเลย์ปรับปรุงพันธุ์ เนื่องจากพันธุ์ชาร์โรเลย์เป็นโคเนื้อที่มีอัตราการแลกเนื้อดี มีอัตราการเจริญเติบโตดี แต่เกษตรกรต้องมีแหล่งอาหารหรือหญ้าที่อุดมสมบูรณ์ด้วย

จึงจะทำให้โคเนื้อพันธุ์นี้มีความสมบูรณ์ตามไปด้วย และมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยร้อยละ 0.9 ที่ใช้พันธุ์พื้นเมืองในการปรับปรุงพันธุ์ เพราะเกษตรกรกลุ่มนี้เป็นเกษตรกรที่อายุมากและยากจนจะเลี้ยงโคเนื้อรวมฝูงกับโคพื้นเมือง โดยปล่อยให้โคพ่อพันธุ์พื้นเมืองคุมฝูง โดยไม่สนใจเรื่องการปรับปรุงพันธุ์และคุณภาพของลูกโคที่ออกมาโดยคิดว่าให้มีจำนวนโคเพิ่มขึ้นภายในฝูง และสะดวกต่อการเลี้ยงก็เพียงพอแล้ว

การใช้บริการผสมเทียม : พบว่า มีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยร้อยละ 7.2 ไม่เคยใช้บริการผสมเทียมเลย เพราะเกษตรกรกลุ่มนี้เป็นเกษตรกรที่อายุมาก มีการศึกษาค่ำหรือไม่ได้ศึกษานเลย และไม่ได้รับการอบรมการเลี้ยงโคเนื้อ จะเลี้ยงโคเนื้อเช่นเดียวกับโคพื้นเมือง โดยปล่อยให้โคเนื้อรวมฝูงกับโคพื้นเมือง แต่เกษตรกรส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการผสมเทียม โดยมีการใช้บริการผสมเทียมบ่อยที่สุดประมาณ 5 ครั้งต่อปี เพียงร้อยละ 7.2 เนื่องจากการผสมในแต่ละครั้งนั้นผสมไม่ติด อาจเป็นเพราะโคแม่พันธุ์ไม่มีความสมบูรณ์หรือการสังเกตอาการเป็นสัดของเกษตรกรผิดพลาด จึงทำให้ต้องผสมเทียมหลายครั้งในแต่ละปี ซึ่งมีเพียงร้อยละ 12.6 เท่านั้นที่มีการผสมเทียมประมาณ 2 ครั้งต่อปี ซึ่งหมายถึง โคเนื้อแม่พันธุ์มีความสมบูรณ์ดี และการสังเกตอาการเป็นสัดของเกษตรกรถูกต้อง จึงทำให้การผสมเทียมในแต่ละครั้งประสบความสำเร็จ

จำนวนโคเนื้อพันธุ์แท้และโคลูกผสม : พบว่า จากการที่เกษตรกรได้เลี้ยงโคเนื้อแม่พันธุ์และได้ให้ผลผลิตเป็นจำนวนลูกโคพันธุ์แท้และลูกผสมเฉลี่ย 3.5 ตัว ส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 55.9 มีจำนวนลูกโค 3-4 ตัว รองลงมา ร้อยละ 23.4 มีจำนวนลูกโคมากกว่า 4 ตัว และร้อยละ 20.7 มีจำนวนลูกโค 1-2 ตัว ซึ่งถือว่าเป็นผลสำเร็จในการเลี้ยงโคเนื้อ เพราะเกษตรกรสามารถเพิ่มจำนวนโคเนื้อให้มากขึ้น และสามารถขายลูกโคเนื้อและโคลูกผสมได้เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรและครอบครัว ดังแสดงในตาราง 10

สรุป การยอมรับวิชาการด้านเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรยากจน เกษตรกรส่วนใหญ่มีการยอมรับวิชาการด้านเลี้ยงโคเนื้อที่ดี เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ได้ผ่านการอบรมการเลี้ยงโคเนื้อและเข้าใจถึงความจำเป็นต่างๆ ในแต่ละวิทยาการ ว่ามีผลดีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ แต่มีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่ไม่ให้ความสำคัญกับวิชาการด้านเลี้ยงโคเนื้อเท่าที่ควร ซึ่งเกษตรกรกลุ่มนี้เป็นเกษตรกรที่มีอายุมากไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ และยังมียึดถือหลักและวิธีการเลี้ยงโคแบบดั้งเดิม แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในวิทยาการที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐโดยตรงนั้น เกษตรกรเกือบทั้งหมดจะยอมรับและปฏิบัติ เช่น การให้แร่ธาตุ การฉีดวัคซีนป้องกันโรค การกำจัดพยาธิภายนอกและภายใน และการผสมเทียม แต่ในบางวิทยาการที่เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง ทำให้เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามเท่าที่ควร เช่น พื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ การให้อาหารข้น เป็นต้น

ดังนั้นกล่าวได้ว่า เกษตรกรกลุ่มนี้จะยอมรับและปฏิบัติตามในวิทยาการต่างๆ ได้ดีนั้น ต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ จึงจะทำให้เกษตรกรยอมรับในวิทยาการต่างๆ ได้ดีขึ้น (ดูรายละเอียดในตาราง 11)

ตาราง 10 การยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อทั้งหมดของเกษตรกรชาวกอน

วิทยาการ	ร้อยละ (n=111)
<b>ด้านการให้อาหารและแร่ธาตุ</b>	
พื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ (ไร่)	
ไม่มี	73.9
1-2	9.9
3-4	7.2
5	9.0
เฉลี่ย	3.3
สภาพพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์	
น้ำท่วม	73.0
น้ำไม่ท่วม	27.0
การให้อาหารข้น (ครั้ง/ปี)	
ไม่เคย	64.9
1-2	27.0
3-4	2.7
5-10	5.4
เฉลี่ย	0.9
การให้แร่ธาตุ (ก้อน/ปี)	
ไม่เกิน 1	37.9
2	28.8
3	21.6
4-5	11.7
เฉลี่ย	2.0
<b>ด้านการสุขภาพ</b>	
โรงเรือนสำหรับเลี้ยงโค	
มี	88.3
ไม่มี	11.7

## ตาราง 10 (ต่อ)

วิทยาการ	ร้อยละ (n=111)
<b>การป้องกันน้ำท่วมขังภายในโรงเรียน</b>	
มี	58.6
ไม่มี	41.4
<b>การทำความสะอาดโรงเรียน (ครั้ง/ปี)</b>	
ไม่เกิน 1	19.0
2-3	38.7
4-5	36.0
6-12	6.3
เฉลี่ย	3.3
<b>การทำวัคซีนป้องกันโรค (ครั้ง/ปี)</b>	
1	18.0
2	64.0
3	7.2
4	10.8
เฉลี่ย	2.1
<b>การกำจัดขยะภายใน (ครั้ง/ปี)</b>	
ไม่เศษ	19.0
1	35.1
2	26.1
3	19.8
เฉลี่ย	1.6
<b>การกำจัดขยะภายนอก (ครั้ง/ปี)</b>	
ไม่เศษ	28.8
1	28.0
2	30.6
3-4	12.6
เฉลี่ย	1.3



## ตาราง 10 (ต่อ)

วิทยาการ	ร้อยละ (n=111)
<b>ด้านการปรับปรุงพันธุ์</b>	
พันธุ์โคที่ใช้ในการปรับปรุงพันธุ์	
พันธุ์พื้นเมือง	0.9
พันธุ์ซิมเมนทอล	0.0
พันธุ์ชาร์โรเลย์	38.7
พันธุ์บราห์มัน	60.4
<b>การใช้บริการผสมเทียม (ครั้ง/ปี)</b>	
ไม่เคย	7.2
2	12.6
3	35.2
4	37.8
5	7.2
เฉลี่ย	3.3
<b>จำนวนโคเนื้อพันธุ์แท้และโคลูกผสม (ตัว)</b>	
1-2	20.7
3-4	55.9
5-7	23.4
เฉลี่ย	3.5
<b>ระดับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อทั้งหมด</b>	
ต่ำ (6-11 คะแนน)	18.9
ปานกลาง (12-22 คะแนน)	61.3
สูง (23-31 คะแนน)	19.8

## 2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยา กับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ

การนำเสนอแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่างๆ กับวิทยาการสำหรับเลี้ยงโคเนื้อทั้งหมด และแต่ละวิทยาการ รายละเอียดมีดังนี้

### 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยากับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อทั้งหมดของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยากับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อทั้งหมด ดังแสดงในตาราง 11 พบว่า จากตัวแปรทั้งหมด 14 ตัวแปร คือ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดครัวเรือน การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร รายได้ของครัวเรือน การใช้แรงงานในครัวเรือน การใช้สินเชื่อ ขนาดพื้นที่ปลูกหญ้า ขนาดพื้นที่ถือครอง การเดินทางออกนอกถิ่นฐาน การรับรู้ข่าวสาร ทศนคคที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ ทศนคคที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ แรงจูงใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อ มีเพียง 7 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ ตัวแปรดังกล่าวคือ ระดับการศึกษา รายได้ของครัวเรือน ขนาดพื้นที่ปลูกหญ้า ขนาดพื้นที่ถือครอง การเดินทางออกนอกถิ่นฐาน การรับรู้ข่าวสาร และทศนคคที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ โดยมีเพียง 2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ คือ อายุ และการใช้แรงงานในครัวเรือน รายละเอียดมีดังนี้

#### 2.1.1 ปัจจัยด้านสังคม

##### ก. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวก

ระดับการศึกษา : กล่าวคือ เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงหรือพื้นฐานการศึกษาดีย่อมสามารถเรียนรู้ทำความเข้าใจในวิธีการและวิธีการปฏิบัติวิทยาการแผนใหม่ในการเลี้ยงโคเนื้อได้ง่าย และเร็วกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาน้อยส่งผลให้นำไปปฏิบัติและยอมรับได้ดีกว่า

##### ข. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบ

อายุ : กล่าวคือ เกษตรกรที่มีอายุน้อย สามารถที่จะยอมรับวิทยาการต่างๆ ได้ดีกว่าและเร็วกว่าเกษตรกรที่มีอายุมาก เพราะเป็นคนรุ่นใหม่สามารถเรียนรู้และเข้าใจอะไรได้ง่ายกว่าเกษตรกรที่มีอายุมากซึ่งยังยึดถือแบบแผนและวิธีการปฏิบัติเก่าๆ อยู่

## 2.1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

### ก. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวก

รายได้ครัวเรือน : กล่าวคือ เกษตรกรที่มีรายได้สูงสามารถขอรับการเลี้ยงโคนเนื้อได้ดี เพราะเกษตรกรสามารถจัดหาปัจจัยการผลิตที่เป็นวิชาการแผนใหม่ในการเลี้ยงโคนเนื้อได้ทันเวลาและตามต้องการ

ขนาดพื้นที่ปลูกหญ้า : กล่าวคือ เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกหญ้าและพืชอาหารสัตว์มาก สามารถขอรับการเลี้ยงโคนเนื้อได้ดี เพราะสามารถจัดหาหญ้าและพืชอาหารสัตว์ให้กับโคนเนื้อที่เลี้ยงได้เต็มที่ ซึ่งโคนเนื้อจะได้รับอาหารอย่างเพียงพอ

ขนาดพื้นที่ถือครอง : กล่าวคือ เกษตรกรที่ถือครองที่ดินมากสามารถขอรับการเลี้ยงโคนเนื้อได้ดี เพราะที่ดินเป็นปัจจัยพื้นฐานการผลิตที่สำคัญในการทำการเกษตร

### ข. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบ

การใช้แรงงานในครัวเรือน : กล่าวคือ เกษตรกรแม้จะมีแรงงานในครัวเรือนน้อย แต่ขอรับวิชาการเลี้ยงโคนเนื้อได้ดี เพราะจากการศึกษาพบว่า เกษตรกรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะมีสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน มีแรงงานที่ทำงานจริงเพียง 1-2 คนต่อครัวเรือน ซึ่งรายได้จากอาชีพหลักไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน จึงมีความหวังจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงโคนเนื้อ ดังนั้นแรงงานในครัวเรือน จึงมีความสัมพันธ์ทางลบกับการขอรับการเลี้ยงโคนเนื้อได้ดี

## 2.1.3 ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร

### ก. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวก

การเดินทางออกนอกถิ่นฐาน : กล่าวคือ เกษตรกรที่มีการเดินทางออกนอกถิ่นฐานบ่อยครั้ง ส่งผลให้มีโอกาสได้พบเห็น เรียนรู้และทราบสิ่งใหม่ๆ โดยเฉพาะสิ่งที่อยู่ในความสนใจของตนเองอยู่แล้ว ก็ยังทำให้เกิดความมั่นใจที่จะนำไปปฏิบัติ

การรับรู้ข่าวสาร : พบว่า เช่นเดียวกับการเดินทางออกนอกถิ่นฐาน หากเกษตรกรได้มีโอกาสได้รับทราบข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่สนใจ โดยผ่านช่องทางต่างๆ มากขึ้นทำให้มีความรู้ความเข้าใจต่อวิชาการดีขึ้น ส่งผลให้เกิดการนำไปปฏิบัติเช่นกัน

## 2.1.4 ปัจจัยด้านจิตวิทยา

### ก. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวก

ทัศนคติที่มีต่อการเลี้ยงโคนเนื้อ : กล่าวคือ เกษตรกรที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงโคนเนื้อ ก็เชื่อว่าหากเลี้ยงโคนเนื้อแล้ว ก็จะได้โคที่เจริญเติบโตเร็ว ขายได้ราคาสูงกว่าโคพื้นเมือง และรัฐจะให้การสนับสนุนด้านต่างๆ จึงตัดสินใจเลี้ยงโคนเนื้อ และปฏิบัติตามคำแนะนำ

สรุป กล่าวได้ว่าตัวแปรที่เกี่ยวกับความรู้ และการเอื้ออำนวยให้เกษตรกรได้มีโอกาสรับ วิชาการและสามารถทำความเข้าใจกับวิชาการได้ เช่น การศึกษาอย่างเป็นทางการในระบบโรงเรียน การได้พบเห็นและรับทราบข่าวสารจากแหล่งที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ เช่นเดียวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้ และขนาดพื้นที่ถือครอง รวมทั้งการมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาการจะส่งผลให้เกษตรกรยอมรับและปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในการเลี้ยงโคเนื้อ และดังที่ทราบกันว่าอายุของเกษตรกรยังคงเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างผกผันกับการยอมรับวิชาการแผนใหม่

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยาของเกษตรกรกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อแต่ละวิทยาการ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ แต่ละวิทยาการ คือ การให้อาหารและแร่ธาตุ การสุขภาพ และการปรับปรุงพันธุ์ ดังแสดงในตาราง 11 มีรายละเอียดดังนี้

### 2.2.1 การให้อาหารและแร่ธาตุ

ก. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับการให้อาหารและแร่ธาตุของเกษตรกรคือ ระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือน ขนาดพื้นที่ปลูกหญ้า ขนาดพื้นที่ถือครอง การเดินทางออกนอกถิ่นฐาน การรับรู้ข่าวสาร และทัศนคติที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ กล่าวได้ว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงหรือพื้นฐานการศึกษาดี มีรายได้ครัวเรือนสูง มีขนาดพื้นที่ปลูกหญ้า และขนาดพื้นที่ถือครองมาก มีการเดินทางออกนอกถิ่นฐานบ่อย มีการรับรู้ข่าวสารที่ดี และมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงโคเนื้อในระดับสูง ซึ่งทำให้เกิดการยอมรับวิทยาการด้านการให้อาหารและแร่ธาตุได้ดี เพราะปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้เกิดการยอมรับวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ง่ายและมีการนำไปปฏิบัติ

ข. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับการให้อาหารและแร่ธาตุของเกษตรกรคือ อายุ และการใช้แรงงานในครัวเรือน กล่าวได้ว่า เกษตรกรที่มีอายุน้อย สามารถที่จะยอมรับวิทยาการด้านการให้อาหารและแร่ธาตุได้ง่ายและเร็วกว่าเกษตรกรที่มีอายุมากที่ยังยึดถือวิธีปฏิบัติเก่าๆ ขณะเดียวกันเกษตรกรแม้จะมีแรงงานครัวเรือนน้อย แต่มีการยอมรับในวิทยาการด้านการให้อาหารและแร่ธาตุ เพราะมีความหวังที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงโคเนื้อ จึงเกิดการยอมรับในวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ตามมา

## 2.2.2 การสุขาภิบาล

ก. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับการสุขาภิบาลโคเนื้อของเกษตรกรคือ ระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือน ขนาดพื้นที่ปลูกหญ้า ขนาดพื้นที่ถือครอง การเดินทางออกนอกถิ่นฐาน การรับรู้ข่าวสาร และทัศนคติที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ กล่าวได้ว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงหรือพื้นฐานการศึกษาคือ รายได้ครัวเรือนสูง ขนาดพื้นที่ปลูกหญ้า และขนาดพื้นที่ถือครองมาก มีการเดินทางออกนอกถิ่นฐานบ่อย มีการรับรู้ข่าวสารที่ดี และมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงโคเนื้อในระดับสูง ซึ่งทำให้เกิดการยอมรับวิชาการด้านการสุขาภิบาล โคเนื้อได้ดี เพราะปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้เกิดการยอมรับวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ง่ายและมีการนำไปปฏิบัติ

ข. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับการสุขาภิบาลโคเนื้อของเกษตรกร คือ อายุ และการใช้แรงงานในครัวเรือน กล่าวได้ว่า เกษตรกรที่มีอายุน้อย สามารถที่จะยอมรับวิชาการด้านการสุขาภิบาลโคเนื้อได้ง่ายและเร็วกว่าเกษตรกรที่มีอายุมากที่ยังยึดถือวิธีปฏิบัติเก่าๆ ขณะเดียวกัน แม้ว่าเกษตรกรจะมีแรงงานในครัวเรือนน้อย แต่มีการยอมรับในวิชาการด้านการสุขาภิบาล เพราะมีความหวังที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงโคเนื้อ จึงเกิดการยอมรับในวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ตามมา

## 2.2.3 การปรับปรุงพันธุ์

ก. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับการปรับปรุงพันธุ์ของเกษตรกร คือ ขนาดพื้นที่ถือครอง และการรับรู้ข่าวสาร กล่าวได้ว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองมาก มีการรับรู้ข่าวสารที่ดี จะมีการยอมรับวิชาการด้านการปรับปรุงพันธุ์ เนื่องจากเกษตรกรที่มีเนื้อที่ถือครองมาก มีโอกาสที่จะมีการเพิ่มจำนวนโคเนื้อ เพราะมีพื้นที่เพียงพอสำหรับจำนวนโคที่เพิ่มขึ้น ส่วนการรับรู้ข่าวสารที่ดีนั้น ทำให้เกษตรกรมีทางเลือกพันธุ์โคเนื้อสำหรับปรับปรุงพันธุ์ให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพแวดล้อม

ข. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับการปรับปรุงพันธุ์ของเกษตรกร คือ แรงจูงใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อ กล่าวได้ว่า แรงจูงใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อเป็นปัจจัยที่มีส่วนน้อยที่จะทำให้เกิดการยอมรับวิชาการด้านการปรับปรุงพันธุ์ เพราะเกษตรกรเห็นว่า เมื่อตัดสินใจเลี้ยงโคเนื้อแล้ว การยอมรับในวิชาการด้านต่างๆ ก็ตาม ดังแสดงในตาราง 11 และ 12

สรุป การยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อในแต่ละวิทยาการ เช่นเดียวกับการยอมรับวิชาการทั้งหมด ขนาดพื้นที่ถือครอง และการรับรู้ข่าวสารเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ เพราะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทุกวิทยาการ และขณะเดียวกันพบว่า ขนาดครัวเรือน การเป็น

สมาชิกสถาบันเกษตรกร การใช้สินเชื่อก และทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิทยาการสำหรับการเลี้ยงโคนเนื้อด้านใดด้านหนึ่งเลย

ตาราง 11 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยา  
กับการยอมรับการเลี้ยงโคนเนื้อของเกษตรกรทั้งหมดในแต่ละวิทยาการ

ประเภทของปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับการยอมรับ (r)			
	การให้อาหารและแร่ธาตุ	การสุขภาพ	การปรับปรุงพันธุ์	ทั้งหมด
<b>ปัจจัยทางสังคม</b>				
อายุ	-.28**	-.33**	-.04	-.31**
ระดับการศึกษา	.60**	.57**	.09	.59**
ขนาดครัวเรือน	.15	.05	.06	.09
การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร	-.08	.06	.15	.03
<b>ปัจจัยทางเศรษฐกิจ</b>				
รายได้ครัวเรือน	.22**	.24**	.12	.25**
การใช้แรงงานในครัวเรือน	-.18*	-.18*	.12	-.16*
การใช้สินเชื่อก	.10	.09	.17	.12
ขนาดพื้นที่ปลูกหญ้า	.45**	.38*	-.09	.42*
ขนาดพื้นที่ถือครอง	.52**	.56**	.28**	.58**
<b>ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร</b>				
การเดินทางออกนอกถิ่นฐาน	.40**	.48**	.14	.46**
การรับรู้ข่าวสาร	.66**	.68**	.26**	.71**
<b>ปัจจัยด้านจิตวิทยา</b>				
ทัศนคติที่มีต่อการเลี้ยงโคนเนื้อ	.24**	.25**	.13	.26**
ทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	-.10	-.01	.03	.04
แรงจูงใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคนเนื้อ	-.05	-.07	-.19*	-.09

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ  $p \leq .05$

\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ  $p \leq .01$

ตาราง 12 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยา  
กับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในแต่ละวิทยาการและการยอมรับการเลี้ยง  
โคเนื้อทั้งหมด

ประเภทวิทยาการ	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวก	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบ
การให้อาหารและแร่ธาตุ	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ระดับการศึกษา</li> <li>- รายได้ครัวเรือน</li> <li>- ขนาดพื้นที่ปลูกหญ้า</li> <li>- ขนาดพื้นที่ถือครอง</li> <li>- การเดินทางออกนอกถิ่นฐาน</li> <li>- การรับรู้ข่าวสาร</li> <li>- ทักษะคิดที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- อายุ</li> <li>- การใช้แรงงานในครัวเรือน</li> </ul>
การสุขาภิบาล	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ระดับการศึกษา</li> <li>- รายได้ครัวเรือน</li> <li>- ขนาดพื้นที่ปลูกหญ้า</li> <li>- ขนาดพื้นที่ถือครอง</li> <li>- การเดินทางออกนอกถิ่นฐาน</li> <li>- การรับรู้ข่าวสาร</li> <li>- ทักษะคิดที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- อายุ</li> <li>- การใช้แรงงานในครัวเรือน</li> </ul>
การปรับปรุงพันธุ์	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ขนาดพื้นที่ถือครอง</li> <li>- การรับรู้ข่าวสาร</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แรงจูงใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อ</li> </ul>
การยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อทั้งหมด	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ระดับการศึกษา</li> <li>- รายได้ครัวเรือน</li> <li>- ขนาดพื้นที่ปลูกหญ้า</li> <li>- ขนาดพื้นที่ถือครอง</li> <li>- การเดินทางออกนอกถิ่นฐาน</li> <li>- การรับรู้ข่าวสาร</li> <li>- ทักษะคิดที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- อายุ</li> <li>- การใช้แรงงานในครัวเรือน</li> </ul>

หมายเหตุ : เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

## 2.3 การทดสอบสมมุติฐาน

รายละเอียดของสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน สำหรับศึกษารั้งนี้ดังปรากฏในตาราง 11 ผลการทดสอบสมมุติฐานมีดังนี้

2.3.1 การทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 1 : การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพบว่า การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรมีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $r=.03$  ,  $p > .05$ ) เนื่องจากว่า เกษตรกรแต่ละรายเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรเพียงสถาบันเดียว จึงทำให้การเป็นสมาชิกอาจได้รับการบริการจากสถาบันที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ไม่ทั่วถึง และการบริการด้านสินเชื่อไม่เพียงพอ จึงปฏิเสธสมมุติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบุญเลิศ ศรีน้อย (2542 : 135) ที่พบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่ม อาจได้รับสินเชื่อจากกลุ่มน้อยซึ่งไม่เพียงพอ จึงทำให้การเป็นสมาชิกกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับใช้ปฏิบัติในการเลี้ยงโคนม

2.3.2 การทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 2 : รายได้ของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ พบว่า รายได้ครัวเรือนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $r= .25$ ,  $p < .01$ ) แสดงว่า เกษตรกรที่มีรายได้สูงมีโอกาสยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ ได้เร็วและมาก เพราะสามารถจัดหาปัจจัยการผลิตได้ทันเวลา และเหมาะสมตามความต้องการ จึงยอมรับสมมุติฐานว่า รายได้ของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลของการวิจัยของ ทศนีย์ ศิริวรรณ (2533 : 104) ที่พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้สูง จะมีการยอมรับวิทยาการแผนใหม่ทางการเกษตรได้มากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ

2.3.3 การทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 3 : การใช้สินเชื่อมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพบว่า การใช้สินเชื่อมีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้ออย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $r=.12$ ,  $p > .05$ ) เนื่องจากว่าในการเลี้ยงโคเนื้อต้องใช้เงินทุนค่อนข้างสูง และในการกู้เงินจากธนาคารและแหล่งสินเชื่อต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้เงินแต่ละครั้งก็ได้น้อย ซึ่งมีผลต่อการเลี้ยงโคเนื้อ จึงปฏิเสธสมมุติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรองแก้ว บริสุทธิ์สวัสดิ์ (2539 : 1) และบุญเลิศ ศรีน้อย (2542 : 136) ที่พบว่า การใช้สินเชื่อไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิธีปฏิบัติ และเทคโนโลยีในการเลี้ยงโคนม

2.3.4 การทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 4 : ขนาดพื้นที่ปลูกหญ้ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ พบว่า ขนาดพื้นที่ปลูกหญ้ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $r=.42$ ,  $p < .05$ ) แสดงว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกหญ้ามาก จะมีการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ ได้ดีกว่าเกษตรกรที่ขนาดพื้นที่ปลูกน้อย จึงยอมรับสมมุติฐานว่า ขนาด



พื้นที่ปลูกหญ้ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรองแก้ว บริสุทธิ์สวัสดิ์ (2539 : 62) พบว่า การเลี้ยงโคนมมีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้นควร สนับสนุนให้เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกหญ้าเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไม่ต้องออกไปหา พืชอาหารสัตว์นอกพื้นที่ ทำให้มีเวลาดูแลโคภายในฟาร์มตามนักวิชาการมากขึ้น

2.3.5 การทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 5 : ขนาดพื้นที่ถือครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ พบว่า ขนาดพื้นที่ถือครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ อย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติ ( $r=.58, p < .01$ ) แสดงให้เห็นว่า ขนาดพื้นที่ถือครองเป็นเงื่อนไขที่สำคัญอย่างหนึ่ง รวมถึงการมีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ยังมีความจำเป็นมากขึ้นด้วย จึงยอมรับสมมุติฐานว่า ขนาดพื้นที่ถือครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสหัส นิลพันธ์ (2519 : 70) บุญธรรม คำพอ (2520 : 72) และชัชรี นฤทุม และทิพวัลย์ วิทยาพันธุ์ (2532: 178) ที่พบว่า เกษตรกรที่มีที่ดินถือครองมากจะยอมรับวิชาการ แขนใหม่มากกว่า เกษตรกรที่มีขนาดที่ดินถือครองน้อย

2.3.6 การทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 6 : การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพบว่า การรับรู้ข่าวสารของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้ออย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติ ( $r=.71, p < .01$ ) แสดงว่า เกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสารมาก จะมีการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อมากกว่าเกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสารน้อย จึงยอมรับสมมุติฐานว่า การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรีชา สุกใส (2524 : 525) รัตนาดี นูระกะวิภาส (2528 : 254) และเกรียงศักดิ์ ปัทมเรขา (2528 : 74) ที่พบว่า เกษตรกรผู้ยอมรับวิชาการแขนใหม่ จะมีระดับการหาความรู้ทางสื่อมวลชนที่สูงกว่า เกษตรกรที่ไม่ยอมรับวิชาการแขนใหม่

2.3.7 การทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 7 : ทักษะคิดที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพบว่า ทักษะคิดที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้ออย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติ ( $r=.26, p < .01$ ) แสดงว่า เกษตรกรที่มีค่าคะแนนทักษะคิดที่ดีต่อการเลี้ยงโคเนื้อสูง มีการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อมากกว่า เกษตรกรที่มีค่าคะแนนทักษะคิดที่ดีในระดับต่ำ จึงยอมรับสมมุติฐานว่า ทักษะคิดที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซิงค์ และซิงค์ (Singh and Singh, 1970 : 41) มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติ ระหว่างพฤติกรรมกรยอมรับของชาวนากับทัศนคติต่อแผนงานของข้าวพันธ์ที่ให้ผลผลิตสูง

2.3.8 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 8 : ทักษะที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพบว่า ทักษะที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $r=.04, p > .05$ ) เนื่องจากว่า เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ต้องออกไปบริการผู้เลี้ยงโคเป็นรายบุคคลอยู่แล้ว เช่น การฉีดวัคซีนป้องกันโรค การรักษาพยาบาลสัตว์ป่วย และอื่นๆ ซึ่งงานเหล่านี้เป็นงานที่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จะต้องเข้าไปคลุกคลีกับเกษตรกรเป็นประจำ ทำให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์กับเกษตรกร จึงปฏิเสธสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ ภูวคณ สาลีเกษตร (2536 : 162) ที่พบว่า ทักษะที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการผสมเทียมโคแต่อย่างใด

2.3.9 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 9 : แรงงูใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพบว่า แรงงูใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อ มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้ออย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $r=-.09, p > 0.05$ ) เนื่องจากว่า เกษตรกรได้รับสิ่งที่เป็นแรงงูใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อ อยู่แล้วเป็นบางส่วนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น สินเชื่อ การให้ความรู้ และพันธุ์โค ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นแรงงูใจที่เกษตรกรได้รับเป็นขั้นพื้นฐาน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สำหรับผลสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน แสดงในตาราง 13

ตาราง 13 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานของการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ

ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
ข้อ 2 รายได้ของครัวเรือน	ข้อ 1 การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร
ข้อ 4 ขนาดพื้นที่ปลูกหญ้า	ข้อ 3 การใช้สินเชื่อ
ข้อ 5 ขนาดพื้นที่ถือครอง	ข้อ 8 ทักษะที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์
ข้อ 6 การรับรู้ข่าวสาร	ข้อ 9 แรงงูใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อ
ข้อ 7 ทักษะที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ	

### 3. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการเลี้ยงโคเนื้อ

#### 3.1 ปัญหาในการเลี้ยงโคเนื้อ

ปัญหาที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อประสบส่วนใหญ่ร้อยละ 75.6 คือ ปัญหาโคแม่พันธุ์ผสม ดิซยาก รองลงมาร้อยละ 37.8 ขาดแคลนพื้นที่ปลูกหญ้าและขาดแคลนเมล็ดพันธุ์หญ้า และร้อยละ 21.6 เกษตรกรเห็นว่าโคเนื้อเลี้ยงยากมีความต้านทานโรคต่ำ ซึ่งมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่ประสบปัญหาทางด้านต้นทุนในการเลี้ยงสูง เจ้าหน้าที่บริการไม่ทั่วถึง และราคาขายโคเนื้อต่ำ รายละเอียดแสดงในตาราง 14

#### 3.2 ข้อเสนอแนะที่เกษตรกรแนะนำ มีดังนี้ คือ

1. เกษตรกรได้เสนอว่าภาครัฐควรส่งเสริมพันธุ์หญ้าที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่เพื่อปลูกสำหรับเลี้ยงโคเนื้อ

2. ควรมีพื้นที่ปลูกหญ้าหรือพืชอาหารสัตว์ในแต่ละอำเภอ เพื่อให้เกษตรกรในโครงการที่ไม่มีพื้นที่ปลูกหญ้านำโคมาเลี้ยงหรือใช้ประโยชน์จากแปลงหญ้าร่วมกันภายในกลุ่ม

3. ควรมีตลาดโคในพื้นที่หรือแต่ละอำเภอเพื่อความสะดวกในการซื้อขายโคเนื้อ และได้ราคาที่เป็นธรรม

4. โคแม่พันธุ์ที่นำมาส่งเสริมควรมีคุณภาพ มีการผสมติดแน่นอนมีความสมบูรณ์สามารถให้ลูกได้

5. ควรมีน้ำเชื้อที่มีคุณภาพและเป็นพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่และสภาพแวดล้อม  
รายละเอียดแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการเลี้ยงโคนเนื้อ

n = 111	
ปัญหาและข้อเสนอแนะ	ร้อยละ
<b>ปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1ข้อ)</b>	
1. โคนแม่พันธุ์ผสมติดยาก	75.6
2. ขาดแคลนพื้นที่ปลูกหญ้า	37.8
3. ขาดแคลนพันธุ์หญ้า	37.8
4. โคนเนื้อเลี้ยงยากมีความต้านทานโรคต่ำ	21.6
5. ต้นทุนในการเลี้ยงโคนเนื้อสูง	8.1
6. เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์บริการไม่ทั่วถึง	2.7
7. ราคาขายโคต่ำ	0.9
<b>ข้อเสนอแนะที่เกษตรกรแนะนำ (ตอบได้มากกว่า 1ข้อ)</b>	
1. ควรมีการส่งเสริมพันธุ์หญ้า	29.7
2. ควรจัดหาพื้นที่ปลูกหญ้า	23.4
3. ควรมีตลาดโคในพื้นที่ยหรือในแต่ละอำเภอ	17.1
4. โคนแม่พันธุ์ควรมีคุณภาพ	15.3
5. ควรมีน้ำเชื้อที่มีคุณภาพและพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ สภาพแวดล้อม	4.3